

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HENRIK IBSEN

I SIN AVSTAMNING NORSK ELLER FREMMED?

AV

JOH. K. BERGWITZ

JOH. K. BERGWITZ:

**GRIMSTAD 1800 — 1850. SOM
TYPE PAA NORSK SMAABY.
MED EN INDLEDNING: HEN-
RIK IBSENS OPHOLD I GRIM-
STAD. 1916. UTSOLGT**

JOH. K. BERGWITZ

HENRIK IBSEN

I SIN AVSTAMNING

NORSK ELLER FREMMED?

KRISTIANIA OG KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
1916

CENTRALTRYKKERIET KRISTIANIA

INDHOLD

	Side
a. Forældre, Søsken, Barndomsskjæbne	9
b. Fars og Farfars Rot.....	14
c. Farmors Rot	28
d. Mors og Morfars Rot	45
e. Mormors Rot.....	54
Tavle over Ibsens kjendte Forfædre.	

a. Ibsens Forældre, Søsken, Barndoms- skjæbne

Henrik Ibsen var født i Skien 20de Mars 1828 av Forældre dav. Kjøbmand Knud Ibsen og Hustru Marichen Cornelia Martine Altenburg.

Altfor meget har man hos os manglet Forstaaelsen av, hvilken Betydning et mere indgaaende Kjendskap til vore store Mænds Oprindelse har. Vi er neppe rullet langt efter herhjemme i denne Retning, ialfald ikke utover vake Rids eller Antydninger, saa sterke Framsteg som der er gjort ogsaa her, i Tyskland, Danmark og Sverige.

Se særlig Aage Friis: Otto v. Bismarck I Ungdom, greit i Form og Fremstilling, men støttet paa færdige Arbeider i Tyskland.

Men værre end med nogen anden synes Forholdet med Henrik Ibsen at være. Vort Forfatterleksikon har end ikke fuldstændige Data om Forældrenes Levetid. Morens Dødsaar findes saaledes ikke.

Paa sine Forældre pleier dog de fleste Mennesker at slette, og paa Karakter og personlige Egenskaper hos Ibsens Forældre samt paa Forholdene i hans Barndomshjem har ialfald *Ibsens specielle Biograf*, Henrik Jæger, allerede i 1888 ofret nogen Opmerksomhet.

Det er saaledes bekjendt, at Ibsens Far tok Borger-
 skap i sin Fødeby, Skien, da han var 25 Aar gammel,
 giftet sig tre Aar efter, og atter tre Aar efter fik sin
 berømte Søn. Men ikke længe magtet han sin Stilling.
 Efter 14 Aars Kjøbmandsskap maatte han gjøre Konkurs
 og gjenvandt aldrig den gunstige Stilling inden sin By
 og sin Kreds, som han tidligere hadde hat, uagtet han
 levde til høi Alderdom, dels utenfor dels indenfor denne
 samme Bys Grænser.

Dette er det væsentlige av, hvad der er almen kjendt
 om Ibsens Far, hvad ydre Forhold angaar ¹). End ikke
 Jægers utførlige Ibsenbiografi nævner noget om, *hvor-*
ledes Knud Ibsen var tilknyttet det Samfund, hvori han
 begyndte saa glimrende og utspillet sin Rolle saa hurtig,
 tilknyttet mener jeg, hvad Avstamning og Slektsforbin-
 delser angaar. Det er det, som skal skildres her. Og
 det vil vise sig, at det var Skiens og Omegns solideste
 og bedste, det gjaldt.

I dette Samfund væltet Henrik Ibsens Barndomshjem
 overende, da han selv var 8 aar gammel, de fire føl-
 gende Aar levde han som en forarmet Mands Søn, i
 forpinte, tarvelige Forhold paa det lille Jordbruk, Ven-
 støb i Gjerpen, og kom efter tidlig Konfirmation som
 Apotekerlærling til Grimstad.

Uagtet det visst aldrig er blit fremhævet, fortjener
 det at bli preciseret, at Berøringspunktet, Likheden mellem
 Romeren Catilina og Normanden Ibsen, mutatis mutan-
 dis, er ganske slaaende. Det er derfor nok mere end
 en Tilfældighet, at Catilinas eiendommelige og tragiske
 Skikkelse har sat Ibsens Fantasi i hans tidligste Ungdom
 i dikterisk Glød, rent bortseet fra Tidens revolutionære
 Gjæring og fra det voldsomme Pres, som Grimstads for-

¹ Se dels Forf.leks., dels Jægers Literaturhistorie, dels Henrik
 Jægers Ibsenbiografi (1888).

krøblede Samfundsforhold maatte øve paa den fattige, men evnerike Farmaceut.

Trange var Forældrenes Kaar hele Resten av deres Liv, og trange Henrik Ibsens egne Kaar langt fremover i Tiden. De fik søke at slaa sig frem, hver paa sin Kant¹.

Der var overmaate liten Forbindelse mellem Ibsen og Forældrehjemmet Aarene igjennem. Det er Forhold av vanskelig Art baade at utforske og at omtale. De nævnte Breve kaster dog et Streiflys, men gir neppe tilfredsstillende eller endelig Forklaring.

Saameget mere merkelig er dette som Henrik Ibsen i i høi Grad synes at ha arvet *noget* av begge Forældres Gemytsegenskaper.

Jæger karakteriserer dem saaledes:

Ibsens Far var stemt i *Dur*, livsglad, kvik og selskapeelig anlagt, — han kunde ramme ved sit Vid, saa det sved. Der stod Respekt av hans kvasse Tunge.

Ibsens Mor var stemt i *Moll*, en mørk, sky Natur, som trak sig tilbake i sig selv.

Det er en Virkeligjørelse av det franske Ord „les extrêmes se touchent“, vi her møter saa prægnant, at det næsten maa forskrække. Hvordan kunde to slike Naturer indgaa Egteskap med hverandre og leve et langt Liv sammen, uten aapenbar skurrende Disharmoni?

For mig findes bare een Forklaring mulig: Knud Ibsen og Marichen Altenburg var nogenlunde jevngamle, de tilhørte samme Kreds, de var ikke Søsknebarn, efter Blodet, men Knud Ibsens Stedfar var Bror av Marichen Altenburgs Mor, altsaa praktisk samfundsmæssig set — det samme Forhold. Forbindelsen blev derfor noget ydre, noget selvfølgelig. De droges av en viss Sym-

¹ Jfr. Koht og Elias: Ibsens Breve 1869 ^{29/9} (I. S. 191) og 1877. 18/11.

pati, som dog neppe var av særlig dyp eller intens Art. Den skarpe Forskjellighet blev utdypet i de vanskelige, tunge Aar. Sorg og Motgang præger, skarpere, Karakterer end Glæde og Lykke. Fra unge av har de begge hat en naturlig Munterhet, om end hun altid var mere indadventd, grublende, paa sit Vis inderlig og hjertelig, kanske netop *derved* tiltrækkende for Knud Ibsen. Og dog: Forskjellen var der! Noget av hver kjender vi tydelig igjen hos deres Søn.

Den 1ste Decbr. 1825 blev Ibsens Forældre gifte. Først 20de Mars 1828 blev Henrik Ibsen født, 2 $\frac{1}{3}$ Aar imellem altsaa. Det var ikke ofte, i Fortiden ialfald, at sunde nygifte Egtefolk maatte vente saa længe paa sit første Barn. Det vilde nok ha tildrat sig Opmerksomhet i Datidens Skien, om det var rigtig, at Jæger¹ kalder Henrik Ibsen første Barn. Han var det ældste som levde op, derved forklares Jægers Feil. Men det ældste var født 3dje Oktbr. 1826², og døde 1 $\frac{1}{2}$ Aar gammel, 14de April 1828, 14 Dage efter Henriks Hjemmedaap.

Efter Henrik fulgte 1830 17/3 Johan Andreas Altenburg Ibsen, 1831 15/11 Hedvig Cathrine Ibsen (eneste Pike), 1834 18/9 Nicolai Alexander Ibsen, og endelig 1836 (Dato ukjendt) Ole Paus Ibsen.

De to ældste Brødre tok i ung Alder ut i Verden som Sjømænd, og har visstnok lidt samme Skjæbne som saa mange av sin Stand. De er forsvundet i det ukjendte: I Oceanet eller i Folkehavet. At gi en Skildring av de to andre Søskens Liv, deres Forbindelse med og Forhold til Broren, likesom av dennes Forhold til dem, til Forældrene og Hjemstedet, maa ligge utenfor dette Arbeides Ramme, hvor interessant og værdis-

¹ Biografi (1888) S. 6 øverst.

² Joh. Altenburg Ibsen, opkaldt efter sin Morfar.

fuldt det end kunde være til at kaste Lys over mangt og meget.

Det faar være nok at tilføie, at de begge endda lever, *Søsteren* med sin Mand og to Barn (hvoriblandt Stortingsmand Carl Stousland) i Skien, *Broren* som pensionert Fyrvogter i Fredriksvern¹, samt at Søsteren stadig skrev til sin Bror, Henrik, og holdt ham underrettet om de hjemlige Forhold. Han var selv ikke flittig til at svare (jfr. hans stadige Undskyldninger i *alle* hans Breve i Samlingen).

Det er visstnok ikke uten Grund, for ikke at uttrykke det sterkere, at Hedvig Stousland ansees for et stor-slaet Forbillede for Typen „Solveig“ i „Per Gynt“, om hun end som Menneske var utstyrt med langt større Aand og Intelligens end Solveig.

End dypere seet² skal samme Solveig fremstille Guds-begrepet, saaledes som Ibsen saa det i sin egen Mor. Paa den Maate vil ialfald hans Søster ha det opfattet.

¹ Siden dette i 1911 blev skrevet, er ogsaa han død.

² Medd. fra Konsul C. Stousland i Brev til mig av 12/10 1911.

b. Ibsens Fars og Farfars Rot

Kjøbmand Knud Ibsen var født i Skien, likesom Sønnen, i September 1797, døbt 3dje Oktbr. s. A. I samme By døde han ogsaa, over 80 Aar gammel 25de Oktbr. 1877¹. Det var ikke stor Plass, Datidens Presse, endog det ledende Hovedstadsblad, fandt at burde ofre paa Dikterens Far. Men det maa jo ogsaa erindres, at det er Forskjel mellem Journalistik for en Menneskealder siden og nu!

Knud Ibsens Forældre var Skipper Henrik (Henriks-søn) Ibsen og Hustru Johanne Cathrine Plesner. Om disse Forældre siger J. B. Halvorsen²:

Han (H. I.) egtede ved Nytaar 1787 den 17 aarige J. C. P. Det er korrekt nok at J. C. P. var 17 Aar i 1787³. Men ens kritiske Sans maa uvilkaarlig vækkes, naar man videre læser, at deres Søn Knud var født 10 Aar efter, og naar man intet hører om at der har været flere Barn. 10 Aars barnløst Egteskap? spør man. Ja, den 17 aariges Mand var ogsaa bare 22 Aar (f. 1765)?

¹ Jfr. Mgbl. 30/10 1877: (5 Dage efter Dødsfaldet):

„Fra Skien 26de Oktbr.: Forhenværende Kjøbmand Knud Ibsen, Digteren Henrik Ibsens Fader, er igaar afgaaet ved Døden. Døden indfandt sig uden forudgaaende Sygdom eller Smerter, formentlig alene som en Følge af hans høie Alder.“

(Corresp.)

² Forf.leks. III. S. 1.

³ Se ndfr. under „c“.

„De var altsaa saa overmaate unge,“ vil man svare sig selv. Nei, Saken er en anden: det dreier sig her om en aapenbar Feil, som maa omtales nogenlunde utførlig, for at den skal huskes som Feil — og endelig bli beriktiget. I det ene Skrift efter det andet er den trykt op og om igjen. Den Jomfru Plesner som ved Nytaar (o: ²/₁) 1787 blev viet i Skien var en to Aar ældre Søster, Maria, og hun blev gift med Didrik v. Cappelen (1767—1828)¹.

Knud Ibsens Forældre kom derimot først i Egteskap den 24de Novbr. 1795². Og dette 30—25 Aar gamle Egtepar fik sammen to Sønner, 1796 ⁹/₉ døptes den førstefødte: Jacob v. d. Lippe Ibsen, opkaldt efter Farens Stedfar, 1797 ³/₁₀ den anden Knud Ibsen, opkaldt efter sin Morfar.

„Dette Egteskap var av kort Varighet“³. Ja, utvilsomt, end ikke 11 Aar som Jæger og Halvorsen o. m. fl. har trodd, men ikke stort over 2 Aar.

Skipper Henrik Ibsen har neppe tilbragt lang Tid av sit Egteskap hjemme. Han har ikke evnet at sætte noget Præg i sit Hjem, paa sin Hustru eller paa sine Barn, det maatte være ved Arv, Sønnen skulde ha faaet noget fra ham, Raskhet, resolut uforfærdet Energi f. Eks. Men herom vet man saare litet. Han var „Fører og Eier av et Skib, som forliste med Mand og Mus ved Hesnæs, i Nærheten av Grimstad“ (rettere like ute i Havbrynet utenfor Grimstad) „altsaa paa de Kanter, hvortil Handlingen i Terje Vigen er henlagt. Kun Vrakstykker og Skibets Navnebræt drev i Land og fortalte om Ulykken“.⁴

¹ Jfr. ogsaa E. A. Thomle: Slekten Cappelen.

² Se Skiens Kirkebok (den eneste rette Kilde).

³ Jæger: Biografi (1888) S. 2.

⁴ Jæger: Biografi (1888) S. 2.

Naar denne Begivenhet fandt Sted, oplyser Jæger ikke, og selve Beretningen har jeg intetsteds¹ seet bekræftet, men den beror formentlig paa sikker Familietradition. Skiens Kirkebok indeholder riktignok intet om Skipper Ibsens Død i de Aar, men *der* findes heller ikke, som ofte andetsteds i Sjødistrikter, nogen Rubrik over Sognelemmer, som er omkommet paa Sjøen.

Ved Sønnen Knuds Daap (³/₁₀ 1797) staar der intet om, at Faren var død; ikke destomindre blev Enken allerede ²⁷/₁₁ 1798 paany viet² og ¹³/₁₀ 1799 hendes første Barn i andet Gifte døpt: Altsaa antagelig Enke og Brud i samme Kalenderaar.

Den unge Skipper Henrik Ibsen, var ved sin Død mellem 32 og 33 Aar. Sit Sjømandsyrke hadde han valgt i trofast Minde om sin Far og Farfar som begge var Skippere, men deres Liv og Virke tilhører en anden Del av Landet, Vestlandets Hovedstad, Bergen, dengang Landets største og første By, den, der saa at si lever og aander med og av Sjøen.

Hvorledes kom da Henrik Ibsen til Skien? Svaret gir Jæger (l. c. S. 1): „giftet Enken efter Henrik (Peter- sen) Ibsen sig med Provst v. d. Lippe til Solum ved Skien, og derved blev hendes Gren av Familien Ibsen knyttet til denne By.“

Dette Faktum er, i sin Snauhet, korrekt nok! Men man skulde dog gjerne ønske noget nærmere Besked om hvorledes en bergensk Skipperenke blev en Østlandsprovsts Hustru. Det er, end ikke nutildags, noget almindelig forekommende Tilfælde.

¹ Nogen Sjøforklaring i Nedenes' Retsprotokoller har jeg heller ikke kunnet finde.

² Jfr. mere i følgende Avsnit.

Saken er den¹, at først i 1790, da Henrik Ibsen var myndig Mand, blev hans Stedfar Provst. Da hans Mor sat som ung Enke med sin lille Gut i Bergen, var hendes prestelige Frier, som var Enkemand for 2den Gang og barnløs (efter 3 smaa Døtres Død) en slet og ret personel Kapellan ved Nykirken, og det endog *hos* den residerende Kapellan ved samme Kirke. Han het Jacob v. d. Lippe, var født 1732 i Bergen av Forældre: Kjøbmand i Bergen Konsumptionsforpagter i Stavanger Paulus v. d. Lippe og Elisabeth Hansdatter Seehus. Saavel hans Forældre som hans to unge avdøde Hustruer (fødte resp. Petersen v. Fyren og Danchertsen) tilhørte jevne velansete vestlandske Kjøbmandslekter. Men hans Stilling var visselig ingenlunde glimrende.

Det var først den 5te Oktober 1771, at han erholdt Utnævnelse til Sogneprest i Solum, et forholdsvis godt og indbringende Landskald og først et Par Maaneder efterat han hadde ladt døpe i Bergen² sit første Barn i Egteskap med Skipperenken Ibsen. Hendes Oprindelse og Utspring skal skildres i Slutten av dette Avsnit, her skal bare nævnes, at heller ikke hun, v. d. Lippes 3dje Hustru levde længe ved hans Side. De var høist gift i 10 Aar (deres Bryllupsdatum har ingen av mine trykte Kilder eller Kirkebøgerne i Bergen kunnet oplyse om. Hun døde efter at ha født sin anden Mand 2 Døtre og 2 Sønner, hvorav den ene, Kjøbmand i Bergen Gerhard v. d. Lippe (1776—1830), blev Far til Biskop i Kristiansand, Stortingsmand³, Stk.

¹ Jfr. I. F. Lampe: Bergens Stifts Biskopper og Præster I. S. 136—137.

² Stamtavle v. d. Lippe sætter dette Barns Daap til 1773, 19/7. Lampe har 1771, 29/8.

³ 1833—51 og 1860 (Præsident i Lagtinget).

St. O. O. Jacob v. d. Lippe, en av 1800 Tallets mest typiske Bispeskikkelser. Farmor av en Bisp, Farfars Mor av Henrik Ibsen. Det er mindre Ære end dette, som mindes. Men paa sin Søn, sin Førstefødte, Henrik Ibsen, har hun ialfald bare i hans Barndom øvet Indflydelse. Ved hendes Død (1780) var han ikke mere end 15 Aar gammel. Under det Forhold anser jeg det mest sandsynlig, at det er Stedfaren som har bistaet den unge Skippersøn i hans Ungdom i Valg av Livsvirke.

Og det er karakteristisk at baade hans Sted-Søn og hans to egne Sønner blev Borgere (Skippere og Kjøbmænd), ja endog hans to Døtre blev gifte med Kjøbmænd. Det kan ikke ha været nogen almindelig Geistlig, ialfald ingen lærd Pedant. Biskop Pavels sier om ham i sin Autobiografi¹: „Han var en lærd og veltalende Mand, men hans Hjerte laa paa hans Læber, og hans Oprigtighed udartede undertiden til fremfusende Uhøflighed.“

Man maa erindre, at Pavels neppe som Regel var skaansom i sine Domme,² tvertom oftest outreret skarp. Jeg skulde tro, at det var „Likefremhet og Djærvhet“ likesaa meget som de tilsvarende Laster, der hermed menes, Egenskaper, som jo ikke saa let taaltes av en Landsens Prestemand, selvom det var like ind paa Skiens By han bodde. Han døde 1805, og Skien hadde i Aaret 1801 1805 Mennesker, saa det var ikke særlig store Forhold han virket under. Paa denne Tid var ikke Solum længer, saaledes som tidligere, Anneks til Skien. Noget direkte med Skien hadde ikke

¹ Edid. C. P. Riis. S. 115.

² Det citerte Sted viser ogsaa, at det var Pavels egen Skjødsløshet som bragte ham, den da unge Ordinand, en Korreks av hans Provst v. d. Lippe som skulde indsætte ham.

Solumspresten at gjøre. Tallet paa *Byens* Folkemængde er nævnt som Maalestok for de smaa Forhold i Distriktet i det Hele.

Baade Ibsens Far og Farfar er opvokset i en Stedfars Hjem. Sine egne Fædre har de neppe seet, langt mindre kjendt eller været paavirket av.

Derfor kan det nok være sandt, om end med Modifikation eller under en rettere Synsvinkel, det som Jæger (Side 4) noget umotivert anfører: „Fra hvilken Kant har Ibsen arvet sine aandelige Eiendommeligheter? Kvindernes Indflydelse har øiensynlig været den betydeligste.“

Som det staar hos Jæger, faar man en merkelig Bismak av, at Fædrene, de har ikke været noget videre, hverken i sig selv eller for Sønnerne. Men hvorfor har de ikke været det? Fysisk er det jo vel undskyldelig, naar, som nævnt, hans Farfar „gik under med Mand og Mus“ paa sit Skib i hans Fars første Leveuker.

Og med Farfars Far er dette end mere utpræget! Dette *tredje* mandlige Slegtled opad het ogsaa Henrik Ibsen, til Adskillelse fra sin Søn kaldt Henrik (*Petersen*) Ibsen.

Av Tavlen sees, at han var født i Bergen 1726, døpt i sammes Nykirke $\frac{5}{5}$ 1726, gift sammesteds 1764 $\frac{24}{5}$, 38 Aar gammel, men døde knapt 9 Maaneder efter, og blev begravet *7de Februar 1765*, og hans eneste Barn blev først døpt *1ste Mars 1765*, altsaa 3 Uker efter hans Begravelse. Øverst Side 2 anfører derfor Jæger, visstnok ogsaa riktig, at Barnet blev født efter Farens Død og „som Følge derav“ opkaldt efter ham. „Som Følge derav“ lyder noksaa kategorisk. Jeg skal senere komme tilbake til Navneopkaldelser, og spesielt til det ikke helt uinteressante Emne, Henriknavnets Oprin-

delse og dets Gang gennem Ibsens opadstigende Ætlegg!

Om den første Henrik Ibsen (1726—1765) er der ikke meget kjendt. Han var som oftere nævnt Skipper, og hans Fødested var Bergen. Der fødtes han som 3dje Søn i Rækken av Forældre: Peter Ibsen „fra Stege paa Møen“ og Birgitte Holtermann.

Der blev i Aarene 1711, 1720 og 1721 viet i Bergens Kirker 3 Mænd (Brødre?)¹ av Navn Ibsen til 3 Kvinder (Søstre) av Navn Holtermann. Mændene het Mathias, Johan og Peter. Bare om den sidste vet en sikker Tradition at berette, at han var „fra Stege paa Møen“. Jeg har ikke Materiale til at bedømme, hvad Forbindelse der har været mellem dette lille Ø-Anhang ved Sjælland og Norges paa denne Tid første Handelsby. Jeg vet bare fra anden Undersøkelse for nogle Aar siden, i danske Arkiver, at der paa denne Ø var jevne smaa Jordbruksforhold i 1700 Tallets første Halvdel, endel kuert av de ogsaa der uundgaaelige Herregaardsforhold, men der synes her at være en mere vaaken, ukuelig Energi at merke under de smaa Kaar, en Foretagsomhet og en Dygtighet som vel skyldes det intime Samliv med Sjøen, med dens „vove og finde“ som Herremanden ikke saa let fik Kloen i. Lykkedes Sjølivet økonomisk for disse Øboere, laa Dragelsen saa snublende nær, at slaa sig ned andetsteds med sin Gevinst, og naar det da ikke skulde være Rikernes Hovedstad, Kjøbenhavn, hvor kanske mange Laugsbaand og slikt kunde skræmme Selfmade-Smaakaarsfolk væk, var der jo intetsteds gunstigere for en vovsom, djærv og

¹ Den ældste Søn hos alle tre heter Rasmus (formentlig efter fælles møenske Farfar, likesom ældste Datter heter Anna (efter fælles bergenske Mormor).

selvstændig¹ Skipper at slaa sig ned — end i Bergen. Det er karakteristisk, at denne „Peter Ibsen“ blev viet 1721 ¹²/₁₂ i Bergens Nykirke, men først 1726 ⁷/₁₂, nær paa 5 Aar efter, tok Borgerskap som Skipper i Bergen.

Først da synes han at ha fattet endelig Bestemmelse om at slaa sig ned paa sit nye Opholdssted. Og der levde han et langt Liv. Han begravedes først 1766 ²³/₆ i Bergens Nykirke. Hans Alder er ikke opgit. Men hans første Hustru, Birgitte Holtermann, til hvem han blev viet 1721, var da 29 Aar gammel, døpt 1692 ⁹/₁₂ og jeg skulde tro, at den unge møenske Sjømand ikke var meget yngre, hellere jevngammel, eller noget ældre,² at han altsaa ved sin Død var midt i 70 Aarene.

Et Par Momenter tyder dog paa, at han muligens var født paa 1700 Tallet. Da hans første Hustru var død efter 7 Aars Egteskap og begravet 1728 ²⁸/₇, giftet han sig paany med en 13 Aars³ Pike, Anne Lisbeth, Datter av en tyskfødt Bergenskjøbmand Aarendt Hinrich Stuwitz, som i Løpet av 5 Aar fødte ham to Børn, og døde bare 18 Aar gammel.

Det var formodentlig et økonomisk velberegnet Gifte, dette, som styrket hans sociale Postition, men det synes dog utrolig, at hans Valg kunde falde paa en slik pur ung Jomfru, en „Backfisch“, naar han før hadde hat en Hustru som var 24 Aar ældre end den anden,

¹ Et almindelig Indtryk, uten at jeg kan peke paa noget bestemt enkelt Træk, tilsier mig, at derved utmerket sig de to bergenske og den skienske Skipper Ibsen (Far, Søn og Sønnesøn).

² Hans antagelige Bror Johan Ibsen oppis født 1677, men dennes Hustru er født og døpt 1697, saa dette godt kan være hans Fødselsaar. Mathias, som døde allerede 1730, er nok i alle Fald den ældste. Han blev gift allerede 1711.

³ Hendes Alder er absolut sikker efter den Fortegnelse over hendes Forældres 11 Barn, som findes i Note til S. 44 i W. Brandt: Slekten Ameln m. fl. (Bergen 1884).

hvis det ikke netop var Motsætningen fra den adskillig ældre til det rene Barn, som lokket ham.

At hans første Hustru ogsaa havde været et heldig Gifte for ham, selvom hun var 29 Aar og han bare var i 20 Aars Alderen, vil forstaaes, naar man hører at hendes Far var Heinrich Holtermann. Denne var visnok ogsaa tysk født, men synes at ha været vel anset og velstaaende, idet han allerede i henvend 50 Aar, fra 1676 ^{9/11}, hadde hat Borgerskap som Kjøbmand i Bergen og levde et langt Egteskap (fra 1677 ^{8/1}) med sin Hustru Anna Carstensdatter Bagge, (født 1660, † 1748). Han døde 1730 som Familien Holtermanns norske Stamfar og efterlot sig en Række Børn (ialt 16, 9 Sønner og 7 Døtre) rundt omkring i de forskjelligste Livsstillinger.¹

Tredje Gang giftet Peter Ibsen sig ogsaa med en Kjøbmandsdatter, Barbra Sophie Smith, nemlig 1735 ^{5/4} i Bergens Domkirke, og fra dette tredje Egteskap nedstammer visnok den ganske talrike Slekt Ibsen som har levet i Bergen helt ned til vore Dager. Hvad der blev av Børnene av 2det Egteskap, har jeg ikke faaet Rede paa, men av første Gifte var der visnok 4 Barn², først to Gutter, f. 1722 og 1724, som begge døde i sine første Leveaar. De het begge Rasmus, hvilket leder Tanken hen paa, at den møenske Smaa-bruker het Rasmus og dennes Far igjen Ib eller Jeb (Jeppe). Saa kom den tredje Søn, han, der her inter-

¹ Fam. Holtermann (Trondhjem 1902).

² I Familien Holtermann (S. 23) opføres mellem de to Gutter Anna f. 1723, † 1804, g. 1750 m. Guldsmed Michael Blyth (1721—1764). Der skulde saaledes ialt være 5 Barn i 1ste Gifte.

Denne Ibsenrundne Blyth-Slekt er dog en anden end den hvorfra de to botaniske Professorer (Far og Søn) stammer, om de end længer tilbake har samme Oprindelse.

esserer, Henrik, som utvilsomt er opkaldt efter sin Morfar, Heinrich Holtermann.

Naar saaledes yngre Henrik Holtermann'er, hvorav der ikke har været saa ganske faa, og enkelte visstnok lever ogsaa nu, læser dette, saa vet de altsaa, at de har Henrik-Navnet fra samme Oprindelse som Henrik Ibsen.

Endda et fjerde (femte) Barn havde denne Peter Ibsen i første Gifte, en Datter Karen, døbt 1727 ^{24/8}, † 1818 ^{25/12}, nær 90 Aar gammel, som Enke efter sin 8 Aar yngre Mand Jørgen Brunchorst (f. 1735, † 1800), Stamfar for en i Bergen gennem flere Ledd høit anset og indflydelsesrik Slekt. Vor Envoyé i Stockholm (1910—1916) f. 1862, som bærer samme Fornavn, er f. Eks. hans Sønesøns Sønesøn, men riktignok uden Blodsbaand med Ibsen, idet hans Oldefar visstnok var Søn av Karen Ibsens Mand, men i dennes tidligere Egteskap med Johanne Marie Seehus.

Jeg har nu detaljeret gennemgaaet, hvad der er bekjendt om Ibsens Fars fædrene Slekt i Norge, den som Jæger ved Dikterens Fødsel i sin oftciterede Bok (S. 2) har betegnet som „den danske Sjømandsslekt“.

Jeg mener, at en saa indgaaende Fremstilling har været nødvendig for at rokke Jægers Autoritet paa dette Feldt Punkt for Punkt. Men jeg tror heller ikke, at det er mange som har læst min Utredning igjennem, bygget som den er, paa uomtvistelige faktiske Data, der vil fastholde Paastanden om „dansk“ som Betegnelse i 1828 før Slekten Ibsen, efterat den i 107 Aar har hat fast Sambaand med Norges Jord, og med det kraftige Folkeliv som blev levet i to av Landets mest driftige Sjøbyer.

Det er selvfølgelig korrekt at benævne Slekten som *oprindelig* dansk. Men det er ikke det, Jæger har

ment. Øverst i sin Bok (Side 3) uttaler han en slik Urimelighet som følgende:

„Direkte har ikke en eneste Draabe norsk Blod spillet en Rolle ved Dannelsen av Henrik Ibsens Temperament.“

Paa første Punkt, Fars og Farfars Rot, viser der sig noget ganske andet. „Direkte“ maa hans Fædreneblod efter tre Slektled tvertom kaldes *ubetinget norsk*.

Vi har av Avnit „b“ igjen det *oprindelig* skotske Moment, det dreier sig om Ibsens Farfars Mor, Wenche Dishington.

Da jeg begyndte at skrive dette Avsnit, satte jeg uttrykkelig over „oprindelig skotske“. Jeg var ikke sikker paa om Tilfældet skulde bringe mig tilbunds i dette Punkt, men ved velvillig Bistand av Direktør Ch. Delgobe er det lykkets ganske vel.

Jæger sier (Biografi Side 1): „Wenche D. var Datter av en indvandret og naturaliseret Skotte“, og Side 3: „Den skotske Puritanisme og Idealisme, der har spillet en saa indgribende Rolle i Skotlands Historie og som har præget Landets Filosofi, kommer man uvilkaarlig til at tænke paa, naar man beskæftiger sig med denne Mand (∴ Henrik Ibsen), hvis Krav til Menneskene er ubønhørligt som Idealistens, og hvis Syn paa Verden er mørkt som Puritanerens.“

Rent ydre seet maa først merkes to Ting: Hvorav vet man nu saa sikkert at Slektens norske Stamfar var „Skotte“? Jeg har intetsteds seet Bekræftelse derpaa. Men lat gaa, at Navnet efter sin Form og sin Stave- maate kanskje er skotsk. Men saa naturaliseret? Wenche D. var født i Bergen 1738. Først i 1814 Aars Grund-

lov fik man i vort Land Regler om Naturalisation, og dette Instituts Brug var visst ganske ukjendt i Kjøbmandskredser. Endog Indføds-Rets-Institutet blev først ordnet ved en Frdn. av 1776. Før var fremmede velkomne frit baade til Borgherskap og til Embeder, og til Borgherskap endda længer (til 1814 mindst). Hvis der overhodet er nogen Mening i det bestikkende Uttryk, maa der være ment nationaliseret eller i norske Forhold assimileret, men hvordan kan det selv da, med nogenlunde Rimelighet, tales om Karakterpræg paa en Ætling i fjerde Ledd, som om den Ætling skulde være støpt eller skaaret ut av den rendyrkede Puritaneraand i en Forfaders mulige Fødeland?

„Den naturaliserede Skotte“ viser sig imidlertid at hete: Giert Dishington (Dissington eller Dischingthon, Navnet har mange forskjellige Stavemaater). Han var selv født i Bergen 1706 ^{30/7}, bg. smst. 1769 ^{31/8}. Han var Kjøbmand i Bergen og levde hele sit Liv i denne By. Hans Fornavn, Giert, er alt andet end skotsk, det har han ogsaa faat efter sin Morfar Giert Meyer,¹ hans Mor het, likesom hans Datter, Wenche. Hans Far var ogsaa indfødt Bergenser, Anders Dishington, døpt 1675 ^{21/7}, bg. 1711 ^{22/4}, og endog hans Far igjen er for hel Bergenser, i det ydre ialfald, at regne; Anders het ogsaa han, blev begravet 1693 ^{13/1} i Nykirkens Sogn i Bergen, efter 20 Aar før (1673 ^{28/8}) at ha løst Borgerbrev smstds.

Han hadde mindst to Brødre og tre Søstre i Bergen, Job, Jon, Marthe, Anna, Wenche. Særlig skotske lyder neppe disse Fornavne, men først deres Far er den

¹ Av en meget kjendt Kjøbmands- og Samlerslekt i Bergen.

ældste av Navn Dishington, som man kjender i Bergen. Hans Hustru skal ha været Datter av en av de vestlandske Smaaadelsmænd av usikker men visstnok hjemlig Utspring, de som endda fandtes i 1600 Tallets første Halvdel rundt omkring paa gamle Herresæter og i Lagmands- og Godsforvalterstillinger. Anders Jonsson var hans enkle Navn.

Det viser sig saaledes at det ikke er Wenche Dishingtons (f. 1738, † 1780) Far, men hendes Farfars Farfar, som i Tilfælde kan være det utenlandske Moment i den Slekt. Og da forekommer det mig, at Talen om den skotske Puritanisme burde fremføres med megen Forsigtighet eller helst helt forstumme.

For Fuldstændighets Skyld endelig et Par Ord om Wenche Dishingtons Mor, *Margrethe Formann*. Hun blev gift 1738 ²¹/₁ og hadde bare et eneste Barn. Hun var døpt 1718 ⁹/₁, begravedes 1739 ²⁷/₁₁. Hendes Far var Jan Formann, som tok Borgerskap i Bergen 1696 ²³/₁, bg. 1745 ²³/₄, og hendes Mor var Datter av Hamburgeren Jørgen Michelin (Borgerskap i Bergen 1683) med Fornavn: Grethe Malene, bg. 1762 ¹⁷/₉. Slekten Formann kan, med Kilde i Direktør Delgobes Notater, følges endda mindst to, muligens tre, Ledd opad som Borgere i Bergen. (Se Tavlen).

Naar til Slutning dette Avsnit skal resumeres, maa det altsaa bli: Ibsen-Navnets Oprindelse er før 1828 over 100 Aar gammelt i Norge, men dog er det forholdsviis langt tilbake av fremmed Rot, de andre Bergensslekter, hvorav Henrik Ibsen paa Farssiden stammer: Holtermann, Bagge, Dishington, Meyer, Michelin, Formann, er i stedse stigende Grad og mere og mere

hjemlig norske. Ganske visst har ogsaa de det særartede, fremmedlignende Præg, som altid har hvilet over de specielt bergenske Handelsforhold. Derav Forklaringen til den ubegriplige Misforstaaelse, men ingenlunde nogen Undskyldning for den.

c. Ibsens Farmors Rot

(Det andet av de angivelig tyske Momenter)

Ibsens Farmor het Johanne Cathrine Plesner. Allerede ovenfor er nævnt, hvorledes hun er blit gjort først til 17 aarig Brud og efterpaa tildelt 10 Aars barnløst Egteskap, for saa pludselig at føde en Søn og straks derpaa miste sin Mand ved Skibbrud i Storm utenfor Grimstad, men videre er ogsaa nævnt, hvorledes det rette var, at hun først giftet sig i 25 Aars Alder (1795) og hver av de to følgende Aar om Høsten fødte sin Mand en Søn, den sidste var vor Diktors Far, som neppe har seet *sin* Far, idet denne antagelig var ute paa Fart ved hans Fødsel og omkom paa Hjemfærd i Vinternattens Storm og Tykke der ute i et av de farligste Skibsløp ved vor Kyst.¹

Først skal her behandles hendes Slekt, delvis ovenfra og nedad, og efterpaa hendes eget senere Liv.

„Hun var Datter av en Kjøbmand i Skien. Baade Kjøbmanden og hans Hustru var av tysk Avstamning.“²

Det har været antat, at Jæger har bygget dette paa Meddelelser fra Ibsen selv og fra hans Nærmeste.

Efter de Resultater, som nærværende Arbeide vil vise, synes dette vanskelig at kunne fastholdes, og selv

¹ Endnu i Februar 1910 blev her en svær dansk Damper „Cambodja“ bragt til at skjæres tværs over i Brændingerne.

² Saaledes Jæger Biografi (1888).

om det virkelig skulde ha været Tilfældet, saa viser det noksom hvor overfladisk og ofte misvisende et Begreb, selv fremstaaende Personer og Slechter har om sin Avstamning. En Forsker burde dog i ethvert Fald ha anstillet nøiere Undersøkelser, før han derpaa bygget vidtgaaende psykologiske Slutninger.

I Hylderne paa vort Universitetsbiblioteks Læsesal staar fem Bind av den danske Slektsforsker, Kaptein C. Lengnick, som var trykt over en Menneskealder, før H. Jæger skrev sine Ord om „Plesner“.

I Nr. 2 av disse Bind findes en vidtløftig Frensstilling av en *dansk* Presteslekt „Plesner“, hvis ældste Medlem er født paa 1660 Tallet. I et „Tillæg“ nævnes en mindre kjendt Gren av Slekten, der ikke som den første Gren var mest Geistlige, men hvori forekommer de to Hovednavn blandt Skiens Plesner'ne, Johan og Knud.

I samme „Tillæg“ av Lengnick staar ogsaa, at dit „hørte uten Tvil den Kjøbmand Plesner, hvis Datter var gift med en Kjøbmand Myhre i Skien“, som formentlig paa den Tid (ca. 1850) var en meget kjendt Mand.

Ibsens Plesneravstamning har naturligvis ikke interesseret Kaptein Lengnick. Ibsen var dengang en ung, ukjendt Farmaceut, hadde neppe endda rullet ind paa Heltbergs Studenterfabrik engang.

Men det er dog samme Slekt Plesner det dreier sig om. Kjøbmand Myhres Hustru var ældste Barn av en Fætter av Ibsens Farmor. Johan het han, var født 1766 og drev som saa mange av sine Bysbarn kombinert Skipper- og Kjøbmandsvirke, eller helst først det ene, og saa, „naar de forlot Sjøen“, det andet.¹

¹ Ifølge Delgobes Samlinger skal han dog være død paa Sjøen 1830 ^{12/2}.

Hans Far het Bendix Plesner og døde i Skien 1785, 56 Aar gammel, og hans Far igjen bodde i Solum, det ene av Skiens Nabosogn, (se ovenfor S. 18). Der døde han, Johan (eller Johannes) Glüsing Plesner 1735, 33 Aar, 2 Mnd. og 4 Dage gl.; han var altsaa født 1702.

Saa langt kan Plesner-Navnet sikkert følges opover paa norsk Grund. Ogsaa her blir *Henrik Ibsen femte av de sikkert kjendte Slektledd i Norge*.

Denne Johan Plesner blev 1729 $\frac{1}{2}$ viet i Solum til en 21 aarig Pike, Karen (eller Cathrine) Hind (begr. 1778 $\frac{22}{4}$ i Skien, 70 Aar gl.). Om hende oplyses av Delgobe, at hun var fra Kjerteminde.¹ Dette er en liten Kjøbstad paa Nordøstsiden av Fyen (i 1801 1045 Indb., paa 1900 Tallet bare ca. 2500). Men som alle de smaa danske Provinsbyer har ogsaa den visstnok staaet temmelig stille i Vekst σ : den har været forholdsviis mere betydelig paa 1700 Tallet. Naar man nu hører, at ialfald de første av de danske Plesner Prester netop har hat sine større og mindre Kald paa Fyen, har man straks det Hele her noksaa klart. En yngre av disse Mænds Sønner har søkt sin Lykke utenfor Farens Stand, og har fundet op til det Skienske Handelsdistrikt, som ved mangeslags Monopoler i 1700 Tallets første Del blev sterkt begunstiget, noget, hvorom der vel ogsaa i danske Sjødistrikter gik et visst Ry, styret som begge Rikers Skjæbne i stort og smaat blev av den samme velvise kongelige Landsfader i Kjøbenhavn.

Saa har denne Plesner faaet sin Trolovede eller Hjertenskjær op til Prestevielse av Solums ærværdige Prestemand. (Nogen forutgaaende „Trolovelse“ efter den gamle Skik, der blev ophævet i 1790 Aarene, findes, merkelig nok, ikke).

¹ Og Datter av Raadmand smøtds. Knud Pedersen Hind.

Efterat ovenstaaende var skrevet, var det, at jeg fik Adgang til at benytte (ved Utleen) Hr. Direktør Ch. Delgobes Samlinger. Gjennem hans personlige Bekjendtskap med yngre Medlemmer av denne Slekt (Plesner) var disse i dette Punkt særlig rikholdige. Foruten at faa fastslaaet Riktigheten av alt, hvad ovenfor er anført om Slekten Plesner i *Norge*, har jeg ogsaa hat den Glæde at se min Hypotese om Kjerteminde fuldstændig bekræftet.

Det viser sig, at den der av Lengnick er anført som ældste Fyensprest Plesner, var Søn av Forvalter og Sekretær paa Veirupgaard i Marslev Sogn, *Johan Philip Plesner*. Godseieren var der fra 1667—1699 Oberst Hans Schrøder, adlet Løwenhielm, og hans Herregaard ligger midt imellem Odense og Kjerteminde Byer. Foruten Fyenspresten hadde Forvalteren blandt flere Barn ogsaa en Søn, *Bendix Jens Plesner*, *Kjøbmand i Kjerteminde* (bg. 1708 $\frac{1}{3}$) som i Egteskap med Anne Dorthe (bg. 1747 $\frac{3}{7}$), Datter av Raadmand Anders Jespersen Bager, hadde i Aarene 1700—1707 2 Døtre og 4 Sønner til Daapen og av disse var netop *Johan Glüsing Plesner* den ældste Søn, dpt. 1703 $\frac{2}{3}$. To av Brødrene forblev i Danmark, mens den ældste og den yngste begge kom til Skien. Den yngste (Peder, f. 1707, † 1790) hadde en Datter som blev gift med sin Fætter Bendix (Johansen) Plesner (se foregaaende Side).

Jeg studset ved dette Navn Johan Glüsing. Der var nemlig i Aaret 1706 en pietistisk Sekterer, en tyskfødt Student og Huslærer hos General Hausmann i Kristiania (se L. Daae, *Gl. Kria.*, II Utg. S. 163) av det Navn, som vakte et stort Røre likeoverfor Sognepresten der og Vicestatholder Fred. Gabel, og som opnaadde at bli landsforvist. En Avhandling av cand. th. Oluf Olssen i „Norsk theologisk Tidsskrift“ (1871)

meddeler at denne Mand var født i Oldenburg og efter sin Forvisning fra Norge slog sig ned i Altona, som var et Fristed paa den Tid for alle, som blev forfulgt for sine „Vrangelærdomme“. Han døde der 1727 ^{2/8}.

Om Plesner Glüsing-Navnet oplyses det, at Kjertermindekjøbmanden har opkaldt sin Søn ikke efter nogen Slektning, men efter sin Ungdoms Handelschef, Borgmester i Kjerterminde Johan Glüsing, † 1696, som formentlig ogsaa var en oprindelig Oldenburger, hvilket dog her har for liten Interesse at gaa nærmere ind paa.

Hvad Navnenes Form angaar, vet enhver, at Ordet „Hind“ (Hun-Hjort) er likesaa meget dansk som tysk. Ordet „Plesner“ findes bare som „Egennavn“, er, saavidt jeg kan se, ikke dannet av noget „Fællesnavn“ og ikke git nogen Betydning. Om det forekommer som tysk Egennavn har jeg ikke kunnet konstatere. Hvad der er tysk, er Adelsnavnet „Plessen“, og jeg tror, at det er dette Navn, som Jæger (og i Tilfælde Ibsen og hans nærmeste) har geraadet i Konfusion om. „Plesner“ er altsaa kjendt Slektsnavn først i Danmark fra 1660'erne, saa i Norge fra 1720'erne, saa faar man da vælge, hvad man vil kalde Slekten: dansk eller norsk.

Jeg er ikke i Tvil om at den bør likesom Slekten Ibsen kaldes norsk, men av *oprindelig* dansk Utspring. Dermed vil jeg ikke ha benegtet, at der er Mulighet eller Sandsynlighet for, at Navnet er kommet fra Tyskland, tidligere, f. Eks. paa 1500 Tallet. Der synes nemlig ikke her nogen Mulighet tilstede for, at det kan være et godt, hjemlig nordisk (i Tilfælde dansk) Navn som er fiffet op, efter Tidens Skik og Bruk, ved en Oversæt-

telse eller ved et fremmed Sving, slik som nedenfor skal nævnes vedkommende „Altenburg“. Men man bør dog i al Rimelighets Navn høre op med al kalde tysk eller fremmed det som har en ukjent Klang. „Tyskeriet“ i Danmark (og tillike i Norge, om end i mindre utpræget Grad) er der utrolig gammelt. Det gaar tilbake helt til Reformationen, til de første Oldenburgske Kongers Dager, ja til Christian I's to Forgjængere, de som aldrig nævnes uten med deres Fødeland, jeg mener Erik av Pommern og Christopher av Bayern.

Og saa langt er det ogsaa i Danmark et Særsyn, at man med Sikkerhet kan føre nogen borgerlig Slekt opover. Meget er derfor sikkert godt jevnt dansk, som høres anderledes ut. Og naar der her ikke er nogen sikker Tilknytning, er det en daarlig Glæde, meget mere oftest en slem Feil, at gjøre det til tysk eller fremmed.

Lat os nu videre se, hvorledes „Kjerteminde-Parret“ og dets Slekt slog Rot i Norge. Manden var utvilsomt Kjøbmand, uagtet han ikke uttrykkelig nævnes som saadan i Kirkeboken. Han fik i 1730 og i 1731 hvert Aar en Søn resp. Bendix og Knud, de danske Bedstefædres Navn.¹ Begge disse, hvis Navn trofast gaar igjen i deres respektive Slektsgrene, blev Kjøbmænd i Skien, likesom Faren, uagtet de bare var 5 og 4 Aar, da han døde fra dem. Deres Mor opnaadde derimot, som nævnt, en høi Alder. Hun hadde igjen sin gamle Mor i Huset, som blev begravet i Skien 1750 ¹³/₆, 81 Aar gl. (Hendes Navn findes ikke anført).

Men likesom oftere før nævnt: Yngre Enker sat ikke længe alene paa den Tid. Det gjaldt at bli „forsørget“ paany. Og selv om de hadde to eller flere Barn av tidligere Gifte, hadde de ikke vanskelig for at bli det.

¹ Se Side 31 og 30.

I 8 Aar maatte dog Karen Plesner vente. Men 1743 ^{29/3} indgik hun i Skien nyt Egteskap med en Skipperborger med det klingende Navn Fredrik Iver v. Ahnen Wesseltoft (f. 1707, bg. 1771 ^{28/5} i Skien).

Hans Far var en urolig Vicepastor til Inderøen Jacob W., som hadde tat Navnet, likesom hans 8 Søsken, efter sin Fars Pastorat i Skaane, der som bekjendt paa den Tid (1640—50) endda hørte under Danmark-Norge. Wieseltofta het Stedet. Men Hr. Jacobs Far het slet og ret Jørgen Simonsen Ske (Skeie) og var født av jevne Folk paa Stavangerkanten. Kaldet har han faat ved Giftermaal med Formandens Datter.

Jeg nævner dette som et Stykke Prestepsykologi i korte Drag paa 1600 Tallet. Hr. Jacob gjorde sig tilslut umulig som Prest og opnaadde at bli avsat før sin Død i 80 Aars Alder. Hans 25 aarige Søn hadde formodentlig seet nok i Farens Fag og slog sig paa „Borgerskap“ (visstnok baade tilsjøs og tillands). De to unge Plesnere fik utvilsomt et godt upaaklagelig Hjem i Norge.

Den ene fik 4 Sønner, den anden bare éen, men begge hadde de flere Døtre. Av Bendix' 4 Sønner fortsatte Johan Skipper- og Handelsyrket, den tredje tok i 23 Aars Alder juridisk Eksamen (eks. jur. 1792), tilbragte flere Aar som Kopist i Rentekammeret i Kjøbenhavn, men blev 1802 Foged i Norge, først i Namdalen, fra 1807—27 i Nedre Telemarken og Bamle, i sit eget fædrene Distrikt. Johan hadde ogsaa mange Barn, han giftet sig med Skienspresten Tellef Stubs Datter og en Søn av ham, Bendix (1807—79), tok 1827 norsk juridisk Eksamen og var fra 1841 til sin Død Skattefoged i Bergen.

Allerede dette viser, at Slekten blev hurtig og godt assimilert i norske Forhold. Skattefogden giftet sig

med sin jævnaldrende Tremening, Alla Joachime Plesner, en av de mange Døtre, som ogsaa Kjøbmand Knud Plesners eneste Søn Nicolai hadde, i Egteskap med en Slektning av sin Fars Stedfar (Wesseltoft eller Jørgensen¹, som de oftest kaldte sig).

Av hans øvrige Døtre skal bare nævnes én, som blev gift med Konsul Søren Munk, i Porsgrund, og blev Mor til en sammesteds bosat men i 1907 avdød gammel kjendt Doktor av samme Navn.

Dette faar være nok om den videre Familie Plesner. Tilbake til Knud Plesner, f. 1731, † 1790, som var Morfar av Knud Ibsen, Dikterens Far. Det er ham altsaa som Jæger har git et saa kategorisk tysk Præg: „Baade Kjøbmanden og hans Hustru var av tysk Avstamning.“

Det sies jo rigtignok ikke, at de selv var tyske; men i den Anvendelse, Jæger gjør av Satsen, blir Betydningen jevngod med det. Han giftet sig (1766 ^{18/3}) 35 Aar gammel med den 25 aarige Maria Kall, døpt i Skien 1741 ^{25/2} (bg. smstds. 1786 ^{28/2}). Hun var Datter av Kjøbmand i Skien Nicolay Kall, (f. 1709, dg. 1774 ^{20/8}) og Hustru Elisabeth Marie Bomhoff (f. 1717, dg. 1794 ^{12/12} i Skien).

Hans Svigerforældre blev ikke viet i Skien, men det kommer visstnok av, at Elisabeth Marie Bomhoffs Far bodde i Hollen som Forvalter ved Løvenskiolds Verk i Ulefoss. Hendes Forældre igjen var nemlig Engebret Bartholdsen Bomhoff² og Hustru Maria Bruun.

Navnet Bruun er, hvad Nationalitet angaar, aldeles ubestemmelig. Men hvad Bomhoff angaar, skal det

¹ To andre Grener av samme Mandsstamme kaldte sig Zachariassen og Simonsen.

² Jfr. Slekten Blom i Skien (oprindelig fra Tunsberg, 1906, utgit av Provst B. Blom).

være oprindelig en *kurlandsk* Slekt (Østersjøprovinsen), som er kommet til Norge med Barthold Bomhoff midt i 1600 Tallet.

Det er altsaa i Kvindelinjen temmelig langt opover inden det fremmede Moment kan findes.

Om Kjøbmanden selv, altsaa Svigerfar av den Kjøbmand, som Jæger fælder sin tysk-kategoriske Dom om, maa jeg indrømme, at det er sandsynlig, at hans Vugge har staaet i „das grosse Vaterland“, i 1709 var det sørgelig oprevet og søndersplittet. Men hvor i Tyskland? Det later sig neppe opspore.

Navnet lyder her, utvilsomt, meget tysk. Vi har jo Karl (Ungkarl, kall). En Skienskjøbmand vilde neppe tillagt sig slike Betegnelser, om han var av ukjendt norsk Oprindelse. De tyske Leksika indeholder intet Ord bokstaveret slik, derimot kahl, hvis typiske Betydning ved Siden av mange mere forkleinende er — skallet. Og noget nærmere kan man uten særlig Kjendskap til tyske Egennavnes Psykologi ikke komme dette.

Jæger har kanskje Ret, halvt eller delvis, naar han sier at „Kjøbmandens Hustru er av tysk Avstamning.“ Men det er meget langt oppe. Hvor *norsk* Slekten, i Bund og Grund, med Nicolay Kalls Datterbarn var blit, skal saa anføres et og andet Træk om:

Knud Plesners tredje Datter (den ældste som levde op) blev, som nævnt (Side 15) gift med den senere bekjendte Eidvollsmand Didrik v. Cappelen (1761—1828), og den yngste med en likesaa kjendt Skibsreder og Kjøbmand Johan Valentin Blom, sen. (1763—1834). Disse to Slekter hadde fra Midten av 1700 Tallet hævet sig stadig opover til at bli Skiens betydeligste. De utgjorde ved Aarhundredskiftet (1800) Kjernen¹ i hvad

¹ Ved Siden av dem bør kanskje ogsaa nævnes Slekterne Boyesen —Ording og Flood.

den 1800 Mennesker talrike *Skibsfartsby* eidde av fremtrædende Folk. Dengang var den nemlig mindre utpræget nogen Industriby end senere. Naar Jomfruerne Plesner blev *saadanne* Mænds Hustruer, kan man være sikker paa, at de ikke bare var fine og velsete nok, men ganske og aldeles var blit efter den Tids Begreper, stedegne, hjemmehørende i Skien.

I Skien har saaledes Henrik Ibsen gennem sin Farmors Søstre, og deres Mænds Slekter, nær ind paa sig selv og sit eget Blod, hat Typerne fra Datidens Borgeraristokrati eller Bourgeois. Det var nemlig ogsaa i Skiens nærmere eller fjernere Omegn at Slekten Løvenskiold og Aall hadde sine store glansfulde Hjem. Nærmere stod Ibsenslekten igjennem økonomiske og Svogerskapsambaand vel baade Cappelen og Blom, men allernærmest den tredje¹ Slegt, Paus. Som nævnt paa to Maater, om end bare ad én Vei, nemlig gennem sin Mormor, har Ibsen Sambaand med Paus. Det var, som ogsaa nævnt før, med Skipper, senere Proprietær Ole (Corneliussen) Paus, at Farmoren endda i samme Aar, som Farfaren døde, anden Gang giftet sig², og dette var hans Mormors Bror.

Det var i Skien, at den unge Enke Johanne Cathrine Ibsens Livsskjæbne hittil var spillet. Her var hun født, døpt, konfirmert, viet 1ste Gang, her hadde hun født sine to Sønner, her mottok hun Efterretningen om sin Mands Forlis, han, hvis Vugge hadde staat i Bergen, men hvis Barndoms- og Ungdomsliv blev

¹ Kanske heller femte eller sjette Slegt (jfr. S. 35 Note 1 og S. 36 Note 1).

² Jfr. Jæger S. 2 og fl. St. ovenfor, saaledes S. 14 og S. 28.

overflyttet til Solum, som Stedsøn av denne Bygds Sogneprest. Nu traadte hun, for 2den Gang, for Alteret i Skiens Kirke med en Sjømand. Han bodde ogsaa i Skien, naar han ikke var ute paa Fart. Her var en Søster av ham gift med Johan Altenburg, der ogsaa var Skipper (se Side 47 nedenfor). Begge disse forlot dog snart Sjøen, Altenburg blev Kjøbmand, Ole Paus kjøpte Gaarden Søndre Rising i *Gjerpen*, som er det andet Nabosogn til Skien. Dette skedde dog først ut i Aaret 1800, da han allerede hadde faaet sit første Barn, Henrik Johan, med Ibsens unge Enke.

Her grundet disse to et varig fast Hjem paa Landjorden, her vokste op de to Ibsen-Sønner, mens alt efterhvert nye Smaasøsken fyldte Hjemmet, et Hjem, som i Motsætning til den bergenfødte Ibsens, beholdt sin Far og sin Mor op til deres høie Alderdom. Ydre Sorger uteblev dog heller ikke der. De *indre* er det jo mere vanskelig at vite noget om. Den lille Jacob v. d. Lippe Ibsen døde nemlig, ikke fuldt 8¹/₂ Aar gammel,¹ og saaledes blev Knud, Dikterens Far, den ældste av Flokken.

Der blev ialt 9 Halvsøsken (Paus) av Knud Ibsen.² Bare et eneste av disse døde i spæd Alder, 5 Uker gl. (bg. 1804 ¹³/₁₂).

Den som blev født nærmest efter den lille Stedsøns Død fik Navn efter ham: Jacob v. d. Lippe. Han var ellers den eneste, som døde forholdsvis ung, men ogsaa han i voksen Alder. Der var ialt 4 Døtre, tre levde ugifte til høi Alder, den sidste av dem døde 89 Aar gl., 1902, en Datter blev gift med Enkemand Skibskaptein Georg van Deurs, og endelig var der tre Sønner: Henrik Johan, Christian Cornelius og Christopher

¹ Begr. 1805 ⁸/₂ i Gjerpen.

² Jæger S. 2 ubegripelig nok, bare „fem“.

Blom. De to av dem blev juridiske Embedsmænd, *den første* Foged resp. i Larvik, Østerdalen og Øvre Romerike, tok Avsked i 1860 og levde sin Alderdom helt til 1893 i Skien, — den anden blev ogsaa Foged (i Lister) men var fra 1847—1873 Byfoged i Skien. Begge Steder var han Repræsentant til Stortinget (1847 og 1857—60). Han døde som Pensionist i Skien. Ogsaa deres Hustruer, Doktordatter Lintrup og Doktor-enke Irgens, født Prestedatter Quale, naadede høi Alder. Fogden hadde 11¹ Barn, 4 Sønner og 7 Døtre, Byfogden derimot bare én Datter² som blev gift med Doktor I. M. Grønn (Skien). Jeg har nævnt disse saa utførlig, fordi de tilhører Skienslivet av den gamle Skole, den gamle Tradition og Kulturen fra Aarhundredskiftet 1800, — i Motsætning til 1800 Tallets senere Skien, som blev Nykomlingernes og alt Sektervæsens Arnested.

Og disse var, bortset fra Henrik Ibsen egne Forældre og Søsken, i denne By hans nærmeste Slektninger. Ibsen hadde ikke, hverken paa Fars eller Mors Side kjødelige Søskenbarn, hverken Fættene eller Kusiner.³ Der oplyses merkelig nok, i al den Ibsen-Biografi, som har set Dagens Lys, intet om noget Sambaand mellem Dikteren og hans Paus-Slektninger. Det maa ret og slet bero paa manglende Interesse eller paa Uvidenhed.

Endnu i 1911 levde i Kristiania en ugift Datter av Foged H. J. Paus, Marie, f. 1838, som har omfattet sin store Halvfætter med levende Interesse og som har nedtegnet, het det (hun var desværre netop paa en

¹ Ialt var der 13, hvorav to døde ganske smaa.

² Hans Hustru hadde av 1ste Gifte med Dr. Irgens en Søn og en Datter.

³ Se dog den eneste Kusine, Hanna Christine Stenersen, Side 49 ndfr., hvis Ungdomsopholdssted er mig ukjendt.

længere Utenlandsfravær, saa jeg fik ikke under selve Arbeidet Anledning til at konferere med hende)¹ — en Mængde Smaatræk, som en vordende dyperegaende Ibsens Ungdomsbiograf vilde ha adskillig Utbytte av at gjøre sig bekendt med.

Videre kan meddeles, at i den Tid Ibsen „studerte“ i Heltbergs Studenterfabrik og før han brøt overtvert med Studierne, hadde han som Hybelkamerat sin fire Aar yngre Halvfætter, ogsaa en Søn av Fogden nemlig Johan Altenburg Paus († 1891 som Kaptein og Krigskommissær).² Han likesom hans Brødre, Dr. Ole P. (1830—97), Christopher (f. 1843, Forretningsmand i England), Tollef (f. 1846, Distriktsingeniør ved Statsbanerne i Trondhjem) for ikke at nævne hans Søstres Mænd var anseede Mænd hver inden sit Livsvirke.

Endelig maa nævnes Knud Ibsens yngste Halvbror, Skibsreder i Skien Christopher Blom Paus (1810—1898), gift med en kjøbenhavnsk Dame, Mine Ernst, som endda 1911 levde i Kristiania, 94 Aar gammel, og deres tre Sønner, Ole, Christian, Karl, alle betydelige Forretningsmænd likesom sin Far, samt deres Datter Caroline gift med Skibsreder Winsnes i Skien. For bare at nævne den ene, Ole Paus, saa driver han, fra 1872, en av Hovedstadens største Metalvareforretninger en gros, er Medeier og Disponent for et saa betydelig Foretagende som Den norske Hesteskosømfabrik, og videre Medlem av „Den norske Creditbanks“ Direktion.

¹ Da dette Arbeide forelaa færdig, var Frk. Paus hjemkommet. Forelæst nærværende Avsnit, var hun ialt væsentlig enig deri og fandt, efter personlig Kjendskap, min Skildring av Ibsens Forhold til disse hans Søskenbarn Paus fuldt korrekt (jfr. ogsaa Koht og Elias: Ibsens Breve, II S. 58).

² Han var gift to Ganger (første Hustru døde tidlig) med Døtre i de to fremragende Handelslekter Tostrup og Arne Christensen i Kristiania.

Det er saaledes en aldeles feilagtig Forestilling man har maattet gjøre sig, men med fuld Ret paa Grund av den manglende Underretning, at Henrik Ibsen i sin Ungdoms- og Manddomsaar har staaet socialt og økonomisk uten Sambaand, uten Slekt og andre Nærstaaende. Nei, inden Slekten Paus har disse været at finde. Lat være, at Ibsen med sin steile, i Ungdommen fantastiske, noget virkelighetssky Natur *ikke* har *villet* søke disse Slektninger, at det har været ham imot, at nærme sig dem, som i tidligere Aar end han blev økonomisk gunstig stillet. Lat være at han kanskje først er kommet dem nær, da han hadde faat utfolde sit Geni frit og uavhengig, og selv hadde skapt sig den gode Position inden sit Samfund, som han i de sidste 30 Aar av sit Liv var i Besiddelse av.

Men derfor skal det dog endelig engang være sagt, at naar han „brændte sine Skibe“ og som en Fremling forlot sit Fædreland, saa var dette utelukkende, saavidt skjønnes,¹ diktet av idealistisk Skuffelse over sit Folks Usseldom, da det ikke vilde hjelpe en Bror i Nød (Danmark i 1864).

Hjemme kunde han, eftersom hans Slektninger Paus av 2det Slektledd vandt frem til fuld økonomisk Uavhengighet og Velstillethet, visselig godt ha paaregnet Forstaaelse m. v., om han det selv hadde villet.² I den Forstand har han aldrig været „den ensomme Fremling“, han var hverken „uten en Draape norsk Blod“ eller uten gunstig Blodsforvandtskap.

¹ Jfr. dog ogsaa Ibsens eget Brev, datert München 1877, 18:11.

² Vanskelig kunde selvfølgelig saadan Forbindelse være for at faa indledet. Hvorvidt en Skiens-Tradition om at Foged Paus uttrykkelig har negtet Ibsen økonomisk Støtte er riktig, faar jeg late staa hen.

Og som nævnt: disse Mænd og Kvinder har ingenlunde været ubetydelige, forstaaelseløse Mammonstræller, uten Begavelse eller uten høiere Interesser. Visstnok vites ingen av dem at ha været i Besiddelse av Dikteraare eller Produktionsevne paa Aandslivets Felter, men Fogden, Byfogden, Skibsrederen Paus, var dog utsprunget fra det Hjem paa Rising Gaard i Gjerpen, hvor Ibsens Farmor først lukket sine Øine i 1847,¹ og hendes anden Mand, Proprietær Ole Paus først 8 Aar senere, i 1855.

Om ham savner jeg nogen Karakteristik, utenfor det som man kan slutte av hans Ungdoms Sjøliv, av hans Manddoms- og Alderdoms Proprietærliv paa Rising Gaard, samt av hans Evne til at bringe sine Barn frem i gode Stillinger. Usandsynlig er det vel ikke, om end ikke positivt bekjendt, at Stedsønnen Knud Ibsens Konkurs i 1836 har rystet ogsaa hans Stilling. Ole Paus var ved sin Død 89 Aar, hans Hustru 77 Aar, den høie Alder synes at særpræge dette Hjems Medlemmer.

Hans Hustru skildres av Jæger (Side 4) saaledes: „Hun skal efter sin Tids Fordringer ha været en danned Dame, hun var sterkt optat av alt, hvad der bevæget sig i Tiden, hendes Væsen var strengt og alvorlig, og hun skal ha været religiøst grebet, noget, som i den Tid ikke var almindelig inden Kredse som hendes.“ Man maa kunne gaa ut fra, at *denne* Karakteristik er nogenlunde korrekt. De religiøse Forhold, særlig forsaavidt de har øvet Indflydelse paa Tilblivelsen av Ibsens mægtige „Brand“-Skikkelse, hadde det oprindelig været min Plan at komme nærmere ind paa under et Avsnit med særlig Omtale av Ibsens Søsken, men det maatte opgis, væsentlig av Hensyn

¹ Ikke som I. B. Halvorsen (Forf.leks.) nævner som „Enke“.

til det økede Omfang av dette Arbeide som vilde følge derav.

Naar Jæger imidlertid fortsætter: „Om hendes Barn av andet Egteskap (altsaa netop de i dette Avsnit omtalte Søsken Paus), fortælles der,¹ at de paa et Par Undtagelser nær skal ha udmerket sig (sic!) ved en Tilbakeholdenhed og Indesluttethet, der gjorde det vanskelig at nærme sig dem,“ — saa kommer man dog i adskillig Vildrede. Jæger har to Sider forut sagt, at der var fem Søsken. Jeg har oplyst at der var otte, som blev voksne.

Hvilke av de fem (eller otte) var nu Undtagelserne, og hvilke var de Tilbakeholdende og Indesluttede? At to juridiske Embedsmænd skulde være præget av (det synes mig her at være et bedre Uttryk end „udmerket sig ved“) Egenskaper, som gjorde det vanskelig at nærme sig dem, synes litet trolig. En tidligere Tids Embedsmænd kunde nok paa et Vis optræ fornemt og tilbakeholdent, men neppe i den outrerede Betydning, som Jæger vil ha det forstaat. En Skibsreder kunde muligens ha lettere for at komme frem i Verden trods slike Egenskaper.

Men da jeg nævnte dette Uttryk av Jæger for Enkefru Paus, Krigskommissærens 2den Hustru der hadde levet 30 Aar sammen med ham, og Svigerdatter av Fogden Paus, saa var hun ganske ubekjendt dermed. Og kan Fogden, saavel som hans Far og Mor, og vel ogsaa enkelte av de andre Søsken, være blit noget strenge eller ialfald alvorlige (ti Livet arter sig for nogen hver, hverken i det korte eller i det lange Løb som nogen Lek eller Dans paa Roser), saa er det dog derfra et lang Sprang til at gi en Række av betydelige Søsken Præg av utilnærmelige, melankolske Sær-

¹ Av hvem ?

linger, slik som man maa slutte, at Jæger vil ha dem opfattet.

Indesluttethet og Virkelighetsskyhet er saa visst ikke Egenskaper som i det jevne praktiske Liv og paa dets Arbeidsfelter bringer sine Indehavere slik og saa pas frem i Verden, som Tilfældet er blit med 1ste og 2det Ledd av Slekten Paus efter Ibsens Farmor, Johanne Cathrine f. Plesner.

Dog trods alt ligger der her maaske skjult en Sandhetens Kjerne? Ti hvem kjender ikke dette Skyhetens, Indesluttethetens Præg hos Ibsen selv, netop fra hans ældre Dager? Og ved denne Dissektion er maaske noget av det viktigste i hele dette Arbeide naadd frem til større Klarhet, det nemlig, at det er med Slekten Paus at *Henrik Ibsen har de mest utprægede Gemytsegenskaper fælles*. Vi skal se noget nærmere derpaa i sidste Avsnit. Her bør man dog merke, at de av Ibsens samtlige Slektninger, som særlig er præget av disse Egenskaper, ogsaa, og det i første Ledd, stammer fra hans Farmor, Plesner, derfor er det slet ikke klart eller utvilsomt, fra hvilken av de to Slechter, fra Plesner eller fra Paus, at disse Egenskaper har sin Oprindelse, hvor tilsynelatende nedarvet de end er.

d. Ibsens Mors og Morfars Rot (Det tredje av de angivelig tyske Momenter)

Om Ibsens Mor siger Jæger (S. 1), at hun „het Maria Cornelia Altenburg og var Datter av en rik Skienskjøbmand, som efter den Tids Skik var begyndt som Skibsfører. Ogsaa han var av tysk Avstamning.“

Her er nu for det første at merke: ikke engang Morens Fornavn vet Jæger at gjengi riktig: Hun het nemlig ikke *Maria*, men hadde et Navn, som Jæger kanskje ikke har kjendt: *Marichen*, og saa *Cornelia Martine*. At det sidste Navn er glemt er visstnok uvæsentlig, men skal man gjengi to Navne bør dog helst det fuldê Navn anføres.

Forøvrig er Jægers Uttryksmaate i dette Citat en Smule mindre sikker end sedvanlig. Der er et Øieblik, synes det, begyndt at dæmre for ham, at han kanskje var paa svaiende Grund, skjønt Uttrykket „av tysk Avstamning“ er likelydende med det, han bruker om Kjøbmand Plesner og hans Hustru, hvilken sidstes Navn han ikke engang synes at kjende.

Det vilde føre for vidt, og delvis bringe Gjentagelser, om jeg i Slekten Altenburg skulde dissekere hvert Ledd opover. Jeg faar henvise til den tørre Tavle — i det Væsentlige.

Men først et Par Ord om Ibsens egen Mor. Ikke én av Ibsens Biografer (og enkelte har ogsaa nævnt litt om Moren) har hittil anstrengt sig med at faa vite, naar denne Mor forlot Verden.¹ Hun er født i Skien 1799, heter det i „Norsk Forfatterleksikon“, men for at faa vite naar Moren døde, maatte jeg søke selve Kirkeboken,² eller rettere først til Folketællingen i 1865³ for at faa et Holdepunkt. Paa det Tidspunkt finder man i en Leiegaard i Skien (L.-nr. 32 Mtr.nr. 266), som eides av Skibsreder Chr. B. Paus (nævnt ovenfor S. 40), begge Ibsens alderstegne Forældre. De utgjør den ene av to Leiefamilier, og hjemme hos dem bor deres yngste Søn, ugift Styrmand, 30 Aar, „Gjendøper“. Den gamle Knud Ibsen kaldes Kjøbmand, ikke forhenværende, uagtet hans Underhold mindre var Kjøbmandens, snarere en Vare- eller Handelsmæglers. Moren var altsaa i Live. Tælleren har gjengit hendes Navn „Marken“, som vel gjengir Navnets Uttale i Dialekt. Og 3½ Aar efter, 1869 ³/₆. lukket hun sine Øine. Klokkeren har været en mere „boklig“ Mand, han har bokstavert Navnet riktig. Hun var da 70 Aar. Om hendes sidste Aar og hendes Dødsarsak har derimot intet kunnet findes. End ikke saa mange Ord, som der blev ofret av Morgenbladets Korrespondent paa den gamle Far,⁴ hadde Datiden (1869) at ofre paa den Kvinde, som hadde baaret Henrik Ibsen under sit Hjerte. Helt ukjent har like til nu Tiden for hendes Bortgang været for Almenheten. I 47 Aar laa hun i sin

¹ Se dog S. 47 Note 1.

² Hvorav for Skiens vedkommende et Eksempplar, ført av Klokkeren, beror i Stiftsarkivene i Kristiania.

³ Den første efter 1801 som indeholder alle levende Personer med Opgave over Navn, Alder og Stilling.

⁴ Jfr. ovfr. Side 14 Note 1.

Grav¹ før hendes Død og Begravelse blev offentlig omtalt, det synes at være en urimelig lang Tid.

Saa var det *Morfaren*: Han skal, efter Jæger, ha været rik, mulig er det da Midler fra ham, som den unge Knud Ibsen har hat til at starte sin nye Forretning eller til at styrke den med. Knud Ibsen begyndte, som nævnt, sin Forretning i 1822. Jeg vet ikke om han da var forlovet med Johan Andreas Altenburgs Datter, men som nævnt ovenfor var de nær forbundne. Om end ikke ved Blodsbaand, saa var Altenburg dog gift med Ibsens Stedfars Søster. Altenburg døde i Skien 1824 ²/₁₀, og først 14 Maaneder efter blev hans Datter gift med Knud Ibsen. Jeg har her forgjæves eftersøkt, om Altenburg da var Enkemand. De trykte og utrykte Kilder, der er benyttet, her været i Tvil om det har været Altenburg selv eller hans Hustru (Hedvig Paus) som døde i 1824. Ogsaa det maatte man til Kirkeboken for at faa konstatert. Levde hans Hustru, som jeg forutsætter,² hadde disse Egtefæller ført et 30 Aars Samliv, visstnok bare avbrudt ved hans Ungdoms Skipperfærder. (Ved Folketællingen i 1801 var han endda opført som Skipper, 37 Aar gl.). De blev viet i Skien, 1794 ⁴/₁₂, men har hat forholdsvis faa Barn, efter den Maalestok, som paa den Tid og langt senere var almindelig inden *alle*, ikke bare de bredere Lag, inden Folket. Det ældste Barn, som lot vente paa sig over 2 Aar, fik Navn Marichen Christine (efter begge sine Bedstemødre) men døde

¹ Nøiagtig dog 35 Aar, idet Ibsen i Brev av ²⁶/₉ 1869 til sin Søster (Breve I, 191) kort nævner, at deres Mor er død. (Intet nærmere.) „Breve“ blev trykt i 1904.

² Efter lang Tids Forløp er det ogsaa lykkes at finde hendes Dødsdatum, nemlig i Porsgrunds Kirkebok (1848 ⁷/₃) 84 ⁵/₁₂ Aar gammel.

ikke fuldt 1¹/₂ Aar gammel. Imidlertid hadde Datter Nr. 2 seet Dagens Lys i Februar 1798 og faaet Navn Christine alene. Det blev den eneste av Ibsens Mors-søsken, som levde op. Hun gik længe ugift, egtet 1827 ⁹/₁₀ en 46 aarig Enkemand, Skibsfører og bosat i en av Nedenesbyerne, Grimstad eller Lillesand, nemlig John Johnsen Stenersen.

Der fandtes dernede flere Slekter av dette Navn. En Jens Stenersen blev i 1800 Tallets første Tiaar gift med Datter av den bekjendte Christian Lofthus, og tilhørte de bredere Lag, men der var ogsaa to „Grosserere“ Stenersen, Stener og Thomas, som stod denne Bevægelse imot. Til hvilken av disse Slekter, eller muligens til andre, Skibsfører John Stenersen hørte, har jeg ikke Materiale til at avgjøre. I Nedenes paa den Tid var der vældige Efterdønninger igjennem Aarene av den Folkebevægelse, Lofthus hadde skapt. Den hadde vanskelig for at lægge sig, fordi den var begrundet saavel i økonomiske som i sociale Misforhold. Næsten alle hadde tat og tok stadig Standpunkt for eller imot. Ogsaa Henrik Ibsen, som midt i 1840 Aarene kom i Lære paa Grimstad Apotek, har saaledes beskjøftiget sig med Lofthusfiguren.¹

Det skulde ikke være usandsynlig, at det er denne Ibsens Mosters Forbindelse med Nedenes-Forhold, som har bragt Forældrene til at sende sin nykonfirmerte Gut netop til Apoteket i Grimstad. Om ikke Slekt-skap, saa kan Venskap eller Bekjendtskap gjennem Mosteren ha gjort sig gjældende. Der vites dog intet bestemt derom. Bare en Ting er sikker, at Mosterens Mand døde allerede efter 3 Aars Egteskap, i Amsterdam 1830 ⁹/₁₀, mens han var ute paa en av sine Reiser. Der vites ikke heller, hvor hans Enke i de nærmeste

¹ Se hans „Efterladte Skrifter“ I, S, 470.

Aar hadde Ophold. Hun var ved sin Død, i høi Alder, 1882 ¹⁵/₂, bosat i Porsgrund, og Dødsfaldet blev bekendtgjort av hendes Datter, Hanna Christine Stenersen, gift med Verksbestyrer R. J. Brønlund.¹ Denne sidste tilhørte visstnok en gammel Nedenes-, nærmere bestemt, Arendalsslekt.

Den tredje av Johan Plesners og Hedvig f. Paus' Døtre var Marichen Cornelia Martine, hjemmedøpt 1799 ²⁴/₄, Daapen stadfæstet i Kirken 17de Mai s. A.; saa i Sept. 1800 en fjerde Datter, dødfødt, bg. ²⁵/₉, og endelig i 1803 en femte, Margrethe, født og død samme Dag, bg. ⁵/₁₁ s. A.

Det var altsaa bare to Smaapiker, som vokset op i Johan Altenburgs Hjem, og har han været en „rik“ Mand, har der heller ikke været mange at dele imellem, o: der maatte bli ganske meget paa hver av de to Døtre. Nærmere herom er dog endnu ukjendt.

Johan Altenburg var ved sin Død 61¹/₂ Aar gl. Han var saavisst ingen Tysker. Han var døpt i Hollen Kirke 1763 ²⁶/₃, som tredje av sine Forældres Barn. Disse var Forvalter ved Ulefos Jernverk Didrik Altenburg² og Hustru Marichen Barth.³ Forældrene blev gift i Hollen 1760 ²⁰/₃, uagtet Brudens Far endda var i Live, nemlig Kjøbmand og Postmester i Kragerø Johan David Barth, som levde hele sit Liv (1711—1770) i denne By. I Kragerø kan man likeledes følge opover hans Hustru Dorothea, f. Ruhlands Slegt, til hendes Farfar Byfoged Roland Knudsen, og hans egen

¹ Hun døde i Porsgrund 1804 ¹⁰/₇, han 1894 ²⁸/₈ 70 Aar gl.

² Døpt 1719 ²⁸/₁₁ i Skien, bg. 1766 ¹⁸/₇ i Hollen.

³ Døpt 1727 ²/₈ i Kragerø, bg. 1769 ¹⁵/₆ i Hollen, efter at være gjengift 1767 ¹⁸/₉ i Hollen med Fænrík Ingebret Christophersen Bomhoff, † 1800 ⁴/₂ i Hollen, 63 ¹⁰/₁₂ Aar, en Brorsøn av den Elisabeth Marie Bomhoff, som vi hørte om S. 35 ovfr.

Slekt Barth, til hans Far, Byfoged i Kragerø, Daniel Barth, f. paa Stordøen 1674, † i Kragerø 1716. Hans Morfar igjen, Daniel Barth (1607—56) blev i Christian IV's Tid indkaldt fra Sachsen og steg som Bergembedsmand til Overbergmester paa Kongsberg.

Roland Knudsen, Byfoged i Kragerø paa 1600 Tallet, synes nærmest at ha været en norskfødt, en Landsens eller Smaaby-Borgers Søn av det bredere Lag, der hadde slaat sig frem som Embedskontorist, ernæret sig og gjort sin Lykke „ved Pennen“, som det saa karakteristisk lyder i Datidens ydmyke Ansøkningsprog. Dengang spurgtes ikke efter Eksamina (ti dem hadde man bare for vordende Prester), og sjelden efter Dygtighet og Kundskaper, særlig Kundskaperne var det vel vanskelig uten Eksamina at lodde Dybden i, selv om man hadde hat større Sans end Tilfældet var for Betydningen av dem.

Saa var det *Diderik Altenburg*. Han var¹ ogsaa født i Skien. Hans Far Jochum Altenburg var nemlig, likesom senere Sønnen, Kjøbmand der,² men døde som 61 aarig Enkemand, kanskje hos Sønnen, i Hollen. Jeg siger *kanske*. Ti sikkert vites intet nærmere i Enkeltheter om denne Slekt saa langt tilbake. Han hadde i Egteskap med Christine Jochumsdtr. Hein³ ialt 5 Sønner, hvorav 1 døde 7 Aar gl., en blev gift 1744 i Hoff i Solør med en Gaardbrukerdatter Malene Mortensdatter Kvisler, en tredje drev det til at bli Kommissionsskriver, om en fjerde vet man bare at han blev konfirmert i Hollen 1741. Det interessante ved disse Sønner, hvis videre Skjæbne og Efterslekt her mindre vedkommer os, er deres Fornavn: Jochum Hein, Diderik, Johan Thomas,

¹ Jfr. S. 49, Note 2.

² F. 1684, bg. 1725 ^{18/12}.

³ † 1734, Søster av Generalkrigskommissær Hein.

Jens Bjering, Vincentz; av disse Navne gaar utvilsomt Nr. 1 og 3 tilbake paa Morens Slekt og er Opkaldelse derfra. Nr. 2, Forvalteren paa Ulefoss, kan man av Navnet Diderik utvilsomt slutte, var opkaldt efter en ældre Diderik i Farslekten. Nu het en i 1712 avdød Auditor, 1680—1705 Sorenskriver i Heggen og Froland (o: Eidsberg m. m. i Smaalenene), Henrik Dideriksen Altenburg, og var man endda i Tvil, om Skienskjøbmanden Jochum Altenburg var *hans* Søn, dels paa Grund av den lokale Avstand, dels fordi det ikke er Farfar, men i Tilfælde Farfars Far, som denne har opkaldt i sin 2den Søn, forsvinder dog Betænkeligheten ved Fornavn Nr. 4, Jens Bjering. Det kan ikke være nogen tilfældig Navnelikhet tilstede her. Ti Foged Jens Nielsen Bjering (visstnok dansk) het nævnte Sorenskriver-Auditor Altenburgs Svigerfar, altsaa Jens Bjering Altenburgs Farmors Far.

Sorenskriver-Auditøren skal ha hat ialt 4 Barn, Henrik, Jens, f. 1685, Student 1703, og Skienskjøbmanden Jochum samt en Datter Beate,¹ som blev gift med Peder Aslaksen Lindhol i Eidsberg, av en gammel Selveierslekt paa Gaarden Nøstvedt i Aas i Follo. Deres Barn optok Navnet Altenburg og indehadde foruten andet betydelig Jordegods i Follo ogsaa Gaarden Nøstvedt helt til 1860 Aarene.

Dette er altsaa en *cognatisk* Altenburg-Linje, som visst endda gjenfindes i Smaaborgerstand i Byer paa Østlandet. Den *agnatiske* Linje har, forsaavidt den ikke er helt utdød, flakket vidt og bredt omkring og har saaledes unddrat sig min Efterforskning.²

¹ Om hende, se min Artikkel i Statsøkonomisk Tidsskrift 1910, Side 269 ff, „Til Prof. Aschehougs Karakteristik, hans Ætlæg og Stammegaard.“

² Merkes kan da her, at den „rike“ Skienskjøbmand ingen Søn-

Men saa kommer Pointet: *Slektens Tyskhet*. Hvor blir der efter alt dette av den? Den synes at være ganske indbildt.

Negte vil jeg ikke, at der er en Mulighet for, at Sorenskriver-Auditøren har seet Dagens Lys indenfor det nuværende tyske Rikes Grænser. Men man maa erindre, at det tyske Sprogs Herredømme og dets Anseelse indenfor den danske-norske Enevældes Embedskredse strakte sig langt nord for Eideren, ja helt op til Nordkap og Kvitehavets Grænse. Derfor har jeg før¹ anført, at det er mindst likesaa stor Sandsynlighet, om ikke en betydelig større, for at Henrik Dideriksen (Altenburg) var en fattig eller ubemerket Didrik Kræmmers eller Didrik Haandverkens Søn i en norsk Smaaby, der ogsaa hadde tjent sig op og likesom Byfoged i Kragerø Roland Knudsen, er blit en selfmade Mand, en høiviktig Embedsperson i hans Majestæt Kong Christian den 5tes galonerede Uniform.

Byfoged Roland Knudsen beholdt imidlertid Navnet, som viste tilbake til Oprindelsen, først hans Søn fiffet paa det og kaldte sig Rohland (eller helst Ruhland) som Efternavn. Sorenskriver-Auditør Henrik Dideriksen gjorde noget mere. Hans Far eiede eller leiede eller bortforpaktet muligens efter Datidens Skik en liten Jordflek, en „gammel Hauge“ utenfor sin By eller ved dens Yttergrænse; saa var der den ypperligste Anledning for hans opadstræbende selfmade Søn til at oversætte dette Navn til et „finere“ Sprog. Og saa var Navnet Altenburg, saa snublende likt det tyske ner efterlot sig, bare to Døtre, Fru Stenersen og Fru Ibsen. Han hadde dog en Søster, gift med en tidlig avdød Bokbinder Claus Plum Ploug, og tre Brødre, Jochum (f. 1761, † 1765), Diderik f. 1764 og Hans Alstrup, f. 1765, konfirmert 1782, hvilke to sidstes Skjæbne er ganske ukjendt.

¹ Se det S. 51 Note 1 citerte Arbeide, dets S. 270.

lille Grevskap eller Fyrstendømme, fikst og færdig, og likesaa utmerket skikket til at dupere hans „konditionerte“ Efterkommere indtil 5te Ledd, og bringe dem til at tænke sig en tysk Herkomst.

Den rensende Kritik er ubønhørlig, strengt logisk og hensynsløs. Fuld Visshet er her ikke at vinde, men, synes det, der er en Sandsynlighed, som grænser til Visshet, m. a. O.: *ogsaa det tredje angivelig tyske Moment i Ibsens Avstamning hører hjemme mest i Fantasiens Verden.*

e. Ibsens Mormors Rot

(Et av Jæger noget vagt betegnet Moment)

Nederst Side 2 lyder Jægers Ord (delvis citert før):
„I alle disse fire Generationer er altsaa fremmed Blod bleven blandet ind i den danske Sjømandsslekt, tysk, skotsk, tysk og saa atter tysk. Muligens kunde man paa et eller andet Punkt finde norsk Indblanding, hvis man vilde søke op igjennem Familjerne paa Mødrenes Sider.“

Det eneste av dette, som under min „Søkning“ har vist sig at holde Stik er Moment tysk Nr. 1.

Birgitte Ibsen (f. 1692 † 1728) var virkelig Datter av en indvandret Tysker. Ellers har det ikke været bare paa Mødrenes Sider, at *norsk* har været at finde. Saavel det danske, det skotske, det tyske Nr. 2 som det tyske nr. 3 har det været nødig at bruke sterkt Forstørrelsesglas for at finde igjen, ikke bare paa Mødrenes, men ogsaa paa Fædrenes Sider. Det har vist sig, at skal der være Tale om Indblanding, saa er det ikke Indblandingen som er norsk. Indblandingen er tvertimot fremmed og endog meget svak, baade det diminutivt skotske (hvis det overhodet findes) og det av Jæger saa uhyggelig bredt karakteriserte tyske, det, som nederst Side 3 gir hans Fantasi Flugt til at tale om „Tyskerens Anlæg for det Spekulative“, „hans Forkjærlighet for den rene Abstraktion“, „hans Sans for

den konsekvente og systematiske Tænkning“ („har det ikke altsammen avsat Merker i Henrik Ibsens Personlighed og øvet sin Indflydelse paa Dannelsen av hans aandelige Struktur?“)

Det har desværre vist sig, at Jægers Fremstilling paa dette Punkt har paavirket i uberegnelig Grad den almindelige Mening. Særdeles vaaken har her sund Sans ikke været. Ganske nylig berettet en intelligent Dame blandt Ibsens Enkes Bekjendte,¹ at denne ansaa „sin Mands Aandspræg for ganske tysk.“ Nei, hvad Ibsen har av fremmed ved sig, maa han ha faat under Livet i fjerne Lande, i frivillig Landflygtighed. Ti ogsaa *egne Livsforhold* præger naturligvis Personligheden ikke mindst Dikteraandens Type. Det maa man ingenlunde og allermindst være blind for. Det ønsker jeg bestemt at ha uttalt her.

Men hvad der i dette lille Arbeide er søkt fremholdt, er det andet Moment, *Avstamningen*, at den ikke, eller ialfald i ytterst forsvindende liten Grad er fremmed præget.

Men det blev imidlertid her allerede av Jæger virkelig gjort en Reservation, den som i Spidsen av dette Avsnit blev citert. Den er imidlertid langt fra tilstrækkelig eller skarp nok. Og den er ganske blit glemt av dem, som har bragt Jægers Utsagn videre utover, saa stor og god en Autoritet han hadde, og saa meget mindre hadde hans Gjengivere (til Skolebøker og Ungdomsskildringer) nogen Opfordring til en Kritik, som den der her er levert. Ti ingen ringere end I. B. Halvorsen (Norsk Forfatterleksikon) anførte, at Jæger hadde sine Meddelelser fra autentiske Kilder, Korrespondance med Ibsens egne Nærmeste (hans eneste

¹ Fru Justitarius Lie f. Mønichen, gift med avdøde Jonas Lie's ældste Bror.

Søster). Det har imidlertid vist sig, at hvad Jæger havde fra saadant Hold var væsentlig Barndomstræk foruten et Par løsrevne Ytringer om Ibsens Mors Kjærlighed til sine Barn.

Alt psykologisk Ræsonnement faar visstnok staa for Jægers egen Regning. Han har netop kanske, omvendt, i det Stykke selv paavirket de samme Nærmeste.

Der var ialfald en Reservation. Og den spiller kanske netop hen paa den Linje, den Rot, som endda staar tilbage at behandle. Fra gammelt av har der i Trykken foreligget en Slektbok, ikke et fuldstændig Slektregister eller Stamtavle, nemlig „Meddelelser om Slektterne Paus og Post.“¹

I denne Bok foreligger der allerede Materiale nok til at se at *der* var ialfald en av Ibsens Rotstammer, som maatte kaldes norsk og det vel endog norsk nok for Jæger.²

Jeg skal ta denne Slekt forholdsvis kort og skematisk.

Først et Par Ord om Ibsens Mormor selv. Det er ovenfor nævnt, at det har været vanskelig at konstatere hendes Dødsdatum.³ Det samme Hul syntes paa Tavlen fra først av at skulde bli ogsaa med Hensyn til hendes Far. Heller ikke hans Død har været let at finde. Og dog er der kommet adskillig mere Materiale til, siden Quislings Bok blev trykt. En flittig Samler, Adjunkt A. E. R. Blom (1853—1901) har efter sin Død faaet sit Virkes Resultater vedkommende

¹ Av Provst Quisling, oprindelig trykt som Føljeton i Skiensbladet „Fremskridt“, men eller snævnere i Bokfortegnelser og tilgængelige i vore Biblioteker.

² Jfr. hans Uttryk „norsk Indblanding paa Mødrenes Sider“.

³ Ifølge Opgave fra Porsgrunds Sogneprest av 29/9 1911, døde hun 1848 7/8 i Porsgrund.

gamle Skiensslekter og Skiensforhold foreviget i Trykken,¹ men heller ikke her var de to for denne Tavle vigtige Data mulig at finde.

Hedvig Paus var født 1763 ^{19/10}, 7 Maaneder yngre end sin Mand. Hendes Far var „Holtzförster“, en gammel dansk-tysk Betegnelse for Skoginspektør. Hans Embedsdistrikt var egentlig Øvre Telemarken, men han synes at ha levet den længste Tid av sit Liv paa Kongsberg. En Smeddatter derfra (visstnok datter av en Vaabensmed) var hans Hustru. Der blev han viet (1761 ^{24/4}); der blev hans Barn født, ialt tre, den tidt nævnte Søn Ole Paus var den yngste, Hedvig (Fru Altenburg) den mellemste, ældst var Marthe.² Paa Kongsberg døde og begravedes hans Hustru (1798 18 Febr.) 66 Aar gl. Selv var han da 72 Aar gl. og opgis at være tat i Huset til sin Datter og Svigerson (Altenburg). Alle hans tre Barn var bosat i og ved Skien (Sønnen paa Rising Gaard i Gjerpen), men ikke hos nogen av Barnene findes han bosat ved Folketællingen i 1801. Da vilde han ha været 75 Aar gammel. Rimeligvis maa han ha været død ved denne Tid eller ikke meget længe efter.

Ved en fornyet Undersøkelse viser det sig, at 1799 ^{27/9} blev begravet i Skien „Inspektør“ Paus, 67 Aar gl. Uagtet Alderen ikke ganske stemmer, maa man visst kunne gaa ut ifra, at dette er rette Vedkommende.

Om hans Hustrus Slekt er litet eller intet at si. Det er visst ikke stor Sandsynlighed for nogen Tyskhet

¹ Dels i det oven citerede Slektsregister, utgit 1906 av Provst B. Blom dels i Udrag av Adjunkt Bloms Samlinger ved Provst Quisling.

² F. 1761 g. 1786, med Kjøbmand i Skien Hans Jensen Blom (1757—1808), Stammeforældre for den talrikste av den nævnte Slekt Bloms fire Grene (jfr. forrige Note).

der. Ole Thoresen Falck og Margrethe Mogensdatter lyder hendes Forældres Navn, de synes norske nok, særlig naar man tar i Betragtning, hvor sterkt ellers paa Kongsberg Fremmedelementet har været utpræget blandt Bergverksbefolkningen, inden alle Lag og Rangklasser.

Om Paus' egne Forældre vet man betydelig mere og interessantere Ting. Hans Forældre, for det første, var Prokurator, Lensmand i Fyresdal i Telemarken — Povel Corneliussen Paus (1697—1768) gift 1724 ^{3/1} med Marta Christophersdatter Blom (1699—1735).

Moren tilhørte den oftnævnte Slekt Blom, som føres videre op igjennem hendes Far Lensmanden i Laardal Christopher Blom til Farfar Frederik Blom, f. 1612 i Tunsberg († 1657 ^{3/3}). I Almindelighet ansees han som denne vidtforenede Slechts Stamfar, med Oprindelse fra ukjendt Borgerkreds i 1600 Tallets forkuede og ringe Tunsbergflekke;¹ den er ganske forskjellig fra den anden temmelig omfattende Blomslekt; „fra Hurum“ kaldes den og er ført op til en Officer Wulf Blom, som tjenstgjorde i Baahuslen paa norsk Side under Hannibalsfeiden.

Den ældste Tunsberg-Skiens Blom var gift med Datter av Stokkepresten Christopher Stochmann² († 1642) og hans Søn Lensmanden (i Laardal, hvor Faren var Prest) var gift med Lensmandsdatteren fra Fyresdal Johanne Margrete Jensdatter Ørn (1671 † 1745). Hendes Far Jens Nielsen Ørn (1643 † 1703) var gift med Martha Andersdatter Heide.

Vi staar her foran en sammenhængende Kjede av

¹ Tunsbergs Middelaldersglans var, fra før Reformationen, ganske forbi.

² Saaledes kaldes han i gamle Prestelister, uten at det er helt sikkert, om han kaldte sig selv ved dette Navn.

Slekter, der efter Tidens Forhold synes faktisk at ha monopoliseret inden Kredsen baade Prestekald og Lensmandsombud, fra Vestfold av og opover Laardal til Fyresdal og Øvre Telemarken. Aandelig og materielt blev de paa denne Maate Bygdenes Ledere. Deres Kultur-nivaa laa neppe høit, men de var Ordenens og Sædelighetens Vogtere. Og som saadanne tiltvang de sig Respekt og kunde paakalde Hjælp naar det knep, fra de forskjellige Officerer som var stationeret rundt omkring med deres undergivne Styrke.

Endda længer op kan man følge Mandslinjen Paus. Prokurator-Lensmanden i Fyresdal var Søn av Cornelius Povelsen Paus (1661—1732), Sorenskriver i Øvre Telemarkens Vestfjeldske, en Stilling hvori han midt i 1690 Aarene efterfulgte sin Svigerfar Jørgen Hansen Ravn, f. 1640, utnævnt til Sorenskriver 1668 ^{13/8}, og gift med en Søster (Margrethe) av Laardalslensmanden Christopher Blom. Indtil 1719 bestod en gammel Deling mellem Øvre Telemarkens østfjeldske og vestfjeldske Sorenskriverier. Den blev da sløifet, idet Kviteseid og Seljord blev lagt til Vestfjeldske, Resten til Nedre Telemarken. I 1832 blev Delingen under mere udviklede Forhold paany gjenoptat. Paa den Tid Sløifningen fandt Sted var det ytterst smaa og vanskelige Forhold og da „Skrivere“ likesaavel som Prester skulde leve respektive av sine Sportler og av sine Offer, var det rimeligvis Hensyn til Embedsmanden, ikke til Bøndernes Bekvemmelighet, som gjorde sig gjældende ved denne Ordning.

De sat trangt i det, disse „Skrivere“, det er visst ubestridelig, men alene det, at de kunde faa en gammel Inddeling kuttet tvert over, til sin egen Fordel, viser, at de hadde en Makt og en Myndighet til at bli hørt ogsaa paa høieste Hold. De var, i Enevoldsmak-

tens Ly, Bygdematadorer i dypeste Forstand. Bøndernes Odel hjalp *dem* endda litet i praktisk-økonomisk Henseende. Skog og Berg, Sjø og Fossefald laa der endda unyttet, for den allerstørste Del, med sine Naturherligheter.

Sorenskriver Cornelius Paus (1661—1732) er den første der har ført som Familienavn: *Paus*, han sammen med sin 5 Aar ældre Bror, Hans Povelsen Paus (1656—1715),¹ der døde som Sogneprest til Kviteseid og var gift med en anden Sorenskriverdatter (Morland). En tredje Bror, Johannes Povelsen (1665—1746), som blev Lensmand i Hjartdal, kaldte sig Skeide efter sin Eiendomsgaard.

Disse tre var visstnok Sønner av Sogneprest til Hjartdal Povel Pederssøn Vinje² (eller Vindius) i Egteskap med en Prestedatter Inger Corneliusdatter Trinopel. Denne Povel Pederssøn blev Student fra Kristiania Skole 1645 og fik 1650 Hjartdal Kald, i hvilket han døde 1681 (bg. ^{20/8}).

Hans Far igjen var Peder Povelssøn³ (Vinje eller Vindius), f. i Oslo ca. 1590, Student 1611 med Navn Petrus Pauli Ansloensis, var 1617 Rektor i Skien, 1624—34 personel Kapellan, fra 1634 til sin Død 1653 (bg. ^{28/7}) Sogneprest i Kviteseid. Hans Hustru Johanne Madsdatter skal først være død 1700, samtidig med sin Mand, den førstes Efterfølger i Kaldet, Amund Hansen Morland.

Man kunde muligens om disse ældste Medlemmer av Slekten Paus ha ventet en mere utførlig Omtale. Saken er nemlig den, at den nævnte Hans Povelsen Paus, der var Bror av Ibsens Forfader, som bekjendt kort efter 1700 har skrevet Bygdemaals-visen om „Fru

¹ Se J. L. Quisling: Øvre Telemarkens Historie i 17de Aarh. S. 22.

² I. c. S. 138.

³ I. c. S. 11, se ogsaa Norsk Tidsskrift for Genealogi etc. I, S. 74.

Anne paa Borgestad“, og der er fremsat Formodning (av Ivar Mortenssen, „Den 17de Mai“ 1900, nr. 235) at ogsaa Stamfaren selv Peder Povelsen har skrevet en Bygdemaalsvise.

Selv om dette sidste var virkelig bevist, hvad jeg ikke kan finde at det er, vilde dog en mere utførlig Skildring av Peder Povelsen ikke passe ind i mit Arbeides Ramme. Paa det Sted i „Norsk Tidsskrift for Genealogi etc.“ som er citert, vil man finde alt fornødent og hvad overhødet her vites, og noget nyt er der ikke at føie til det.

Hadde Hans Povelsen Paus været en av Forfædrene, hadde naturligvis Saken stillet sig noget anderledes. Men han staar nu som en Sidegren, og hans Biografi findes desuten temmelig utførlig i Quislings Bok: Øvre Telemarken etc., S. 51 Note 1.

Ibsens Stammerot, hans Mors Morfars Mandslinje er her altsaa ført ind i en almindelig kjendt Kreds av unge begavede Prester (ved Tiden omkring Aar 1600). Visstnok hadde de liten teologisk Kundskap, disse Mænd, men stive Latinere var de blit ved Grammatikpug i de gamle lærde Skoler (Klostrenes Avløser) og derfor forstod de sig paa Literatur og Lærdom. Deres Hexametervers synes os nu kunstlede og aandløse. Reformationens og Humanismens forenede friske Aand og Sandhetstrang var endda herskende. Endda hadde ikke Katolicismens motreformatoriske Bestræbelser i Norden sat Myndighetenes Sværd i Bevægelse til at vaake truende over „den rene Lære“ slik som dette Sværd, mutatis mutandis, har været paakaldt og svunget helt ned til vore egne Dager.

I denne Kultur har saaledes Henrik Ibsen en av sine mest ublandede Stammerøtter. Det er ikke nogen stor Kreds av Mennesker, som dette bevislig er Tilfældet med i vore Dager.

Desto mere interessant synes det, at *netop Ibsen*, der er et utsprunget fra den norske Bykultur, den som i mange Stykker er blit haanet og foragtet som fremmed — Ibsen, som med Rette ansees som denne Kulturs ubestridelig reneste og kraftigste Blomst, at netop han har suget, ubevisst og hittil ogsaa ubevist, betydelig Næring fra denne gamle Kulturkreds.

Saa klart, saa rent og greit, som netop *dette Moment* fysisk kan følges gennem de vekslende Tidsforhold paa 1600 og 1700 Tallet, maa det for Ibsens aandelige Struktur ha adskillig Betydning, meget mere end det uendelig vekslende Stof i de *andre* Linjer. Dog ogsaa den store Forskjellighed og Forskjelligartethet som her findes, maa merkes. Netop den har kanske bidrat til at den brogede Bykultur i Henrik Ibsen frembragte saa store Resultater, et saa kraftig Geni som Tilfældet blev.

Henrik Ibsens kjendte Forfædre.

Henrik Ibsen
født 1828 ²⁰/₃, † 1906 ²³/₆

Knud Ibsen
Kjøbmand i Skien
døpt i Skien 1797 ⁹/₁₀, † 1877 ²⁵/₁₀

gift 1825 ¹/₁₂ med

Henrik Ibsen
Skipper, bosat i Skien
født 1765 ¹/₃ i Bergen, † 1797–98
(forulykket paa Sjøen)

Johanne Cathrine Plesner
døpt 1770 ¹/₄ i Skien, † 1847 ⁸/₁₂ i Gjerpen
g. 2 1798 ²⁷/₁₁ med Skipper senere Godsbesidder
Ole Paus, født 1766 ²³/₃, † 1855 ²³/₇

Johan
Kj
døpt 1
† 1

Henrik Ibsen
Skipper i Bergen
døpt 1726 ⁵/₅
begr. 1765 ⁷/₂

Wenche Dishington
g. 1764 ²⁴/₅ i Bergen
Bergen m. † 1780 ¹⁹/₄ i Solum, g.
2 med Provst i Solum
Jacob v. d. Lippe
(1732—1804)

Knud Plesner
Kjøbmand i Skien
døpt 1731 ⁴/₁₂
† 1790 ²⁰/₅

Maria Kall
g. 1766 ¹⁸/₃ i Solum med
døpt 1741 ²⁵/₂ i Skien
begr. 1786 ²⁸/₂

Didrik Altenburg
Forvalter ved Ulefos
Jernverk i H
døpt 1719 ²⁸/₁₁
begr. 1766 ¹⁸/₁ i Hollen

Peter Ibsen
fra Stege
paa Møen,
Skipper i
Bergen
f.
begr. 1766 ²³/₆

Birgitte
Holtermann
døpt 1698 ⁹/₁₂
i Bergen
† 1728

Giert
Dishington
Kjøbmand
i Bergen
døpt 1706 ³⁰/₇
begr. 1769 ³¹/₅

Margrethe
Formann
døpt 1718 ⁹/₁
m. begr. 1739 ¹⁹/₁₁

Johan
Glüsing
Plesner
Kjøbmand
i Skien
døpt 1703 ³/₅
begr. 1735 ⁴/₅

Karen
(Cathrine)
Hind
fra Kerte-
minde (Fyen)
f. 1708
begr. 1778 ²²/₉

Nicolay
Kall
Kjøbmand
i Skien
f. 1709
begr. 1774 ³⁰/₅

Elisabeth
Marie
Bomhoff
f. 1707
begr. 1784 ⁴/₁₂

Jochum
Altenburg
Kjøbmand
i Skien
f. 1684
begr. 1745 ¹⁸/₁₂
i Hollen

Kristine
Jochums-
datter
Hein
† 1734

Ukjendte

Heinrich Holtermann
f. 1650 ¹⁸/₃ i Rotenburg i
Hannover, † 1730 ²⁸/₆, Bor-
gerskap i Bergen 1676 ⁸/₁₁
Anna Carstensdatter Bæge
f. 1660 ²¹/₅ i Low ved Ro-
stock, begr. 1748 ¹¹/₆

Anders Dishington
døpt 1675 ²¹/₇, begr. 1711 ²²/₄

Wenche Meyer

Jan Formann, Borgerskap i
Bergen 1696 ²³/₁,
begr. 1745 ²³/₄

Grethe Malene Michelin
begr. 1762 ¹⁴/₉

Bendix Jens Plesner
Kjøbmand i Kerreminde
begr. 1708 ¹/₃

Anne Dorthea Bager
begr. 1747 ⁸/₄

Knud (Pedersen) Hind
Raadmand i Kerreminde

Hans Hustru
f. 1669, begr. 1750 i Skien

Ukjendte

Engebret (Bartholdsen)
Bomhoff
Forvalter ved Ulefos
Jernverk
Maria Bruun

Henrik Dideriksen
Altenburg
f. 1651, † 1712
Sorenskriver og Auditor
Margrethe Bjering
født 1655

Ukjendte

Anders Dishington
Borgerskap 1673 ²⁸/₆
begr. 1693 ¹⁵/₁
g. 1669 ¹⁹/₁ med Marthe
Sivertsdatter

Gert Meyer

Henrik Forman († 1702)
gift med Maren Willatz-
datter

Jørgen Michelin
født i Hamburg, 1683 Bor-
gerskap i Bergen

Johan Philip Plesner
Forvalter paa Vetrupgaard
i Fyen

Anders Jespersen Bager
Raadmand i Kerreminde

Jacob
Dishington

Jochum
Dishington
Borgerskap i
Bergen 1504

Henrik Ibsens kjendte Forfædre.

Henrik Ibsen
født 1828 ^{20/3}, † 1906 ^{23/6}

gift 1825 ^{1/12} med

Marichen Cornelia Martine Altenburg
født 1799 i Skien, hjemmedøpt ^{24/11},
begr. i kirken ^{17/5}, † 1869 ^{3/6}

Plesner
347 ^{8/12} i Gjerpen
nære Godsbesidder
s, † 1855 ^{23/7}

Johan Andreas Altenburg
Kjøbmand i Skien
døpt 1763 ^{28/3} i Gjerpen
† 1824 ^{2/10} i Skien

gift 1794 ^{4/12} i Skien med

Hedevig Christine Paus
født 1763 ^{29/10} i Kongsberg
† 1848 ^{7/3} i Porsgrund

Maria Kall
født 1741 ^{25/2} i Skien
døpt
begr. 1786 ^{28/2}

Didrik Altenburg
Forvalter ved Ulefos
Jernverk
døpt 1719 ^{28/11}
begr. 1766 ^{18/1} i Hollen

Marichen Barth
g. 1760 ^{20/3} døpt 1737 ^{21/8} i Kragerø
i Hollen med begr. 1769 ^{15/6} i Hollen

Cornelius Paus
„Holzførster“ i Øvre
Telemarken
f. 1726 ^{24/10}
begr. 1799 ^{27/9}

Christine Falck
f. 1732
† 1798 ^{18/2} i Kongsberg

Nicolay Kall
Kjøbmand i Skien
f. 1709
begr. 1774 ^{30/5}

Engebret (Bartholdsen)
Bombhoff
Forvalter ved Ulefos
Jernverk
Maria Bruun

Jochum Altenburg
Kjøbmand i Skien
f. 1684
begr. 1745 ^{18/12} i Hollen

Henrik Dideriksen
Altenburg
f. 1651, † 1712
Sorenskriver og Auditor
Margrethe Bjering
født 1655

Jens Nielsen Bjering
Foged i Eidsberg

Kristine Jochumsdatter
Hein
† 1734

Ukjendte

Johan Daniel Barth
g. 1733
† ^{1/4} i Kragerø
Kjøbmand i Kragerø
f. 1711
begr. 1770 ^{15/6}

Daniel Barth (1644—1716)
Byfoged i Kragerø
født paa Stordøen

Anders Rasmussen Rasch
TolderiSøndhordland † 1682
Anne Marie Barth
(1647—1691)
Jacob Boyesen
bosat i Kragerø
hans Hustru Marichen

Daniel Barth
Overbergmester i Kongsberg
(1607—1656)
Martha Schneberg, † 1664

Dorthea Rohland
døpt 1710 ^{9/11}
begr. 1775 ^{28/11}

Frederik Rohland
f. 1668, begr. 1762 ^{4/6}
bosat i Kragerø
hans hustru begr. 1750 ^{22/10}

Roland Knudsen
Byfoged i Kragerø

Ukjendte

Povel Paus
Prokurator
Lensmand i Fyresdal
f. 1697
† 1768

Cornelius Paus (1661—1732)
Sorenskriver i Øvre
Telemarken

Povel Pedersøn Vinje
Inger Trinopel

Peder Povelsen Vinje
Johanne Madsdatter
Cornelius Trinopel
Sogneprest

Marthe Blom
f. 1699
† 1735

Valborg Rafn (1673—1726)

Jørgen Rafn
Sorenskriver i Øvre
Telemarken

Hans Rafn, Bergembedsmand i Telemarken
† Fredrik Jensen Blom
i Maren Stochmann

Christoph Blom
(1651—1735)
Lensmand i Laardal

Christopher Blom
(1651—1735)
Lensmand i Laardal

† Fredrik Jensen Blom
Sogneprest i Laardal
i Maren Stochmann

Christopher Hanssøn
Sogneprest til Stokke
Margrethe Arnesdatter

Ole (Thoresen)
Falck
Vaabensmed
i Kongsberg

Ukjendte

Marie Margrete Mogensdatter

Ukjendte

! Dette er de samme Personer!